Rok X. WARSZAWA, dnia 15 kwiecień 1935 r. Nr. 8.

# ROLNIK EKONOMISTA

ORGAN
ZWIĄZKU IZB i ORGANIZACYJ ROLNICZYCH
RZPLITEJ POLSKIEJ

REDAKTOR: Doc. Dr. WACŁAW PONIKOWSKI

Sekretarz Redakcji:
STEFAN MIERNOWSKI

TREŚĆ:



## Reforma państwowego podatku gruntowego

Omawiana na łamach Rolnika Ekonomisty w początkach 1934 r. sprawa reformy państwowego podatku gruntowego weszła nakoniec w fazę realizacji. Na ukończonej mianowicie przed paroma tygodniami sesji ciał parlamentarnych, Sejm i Senat R. P., uchwaliły ustawę o „klasyfikacji gruntów dla podatku gruntowego". Tekst ustawy zapewne opublikowany już będzie w Dzienniku Ustaw w momencie ukazania się w druku niniejszego artykułu. Znaczenie reformy podatku gruntowego podnosiłem już w poprzednich moich artykułach, zwracając uwagę na rolę tego podatku w ogólnem obciążeniu rolnictwa oraz na wadliwy rozkład ciężaru rolniczych podatków przychodowych, powodowany przestarzałemi i niejednolitemi podstawami wymiaru podatku gruntowego. Ujednostajnienie tych podstaw posiada, poza znaczeniem natury fiskalnej i ogólno gospodarczej, także znaczenie polityczne. Jest to ostatni z podatków bezpośrednich, który dotąd opierał się na prawach b. państw zaborczych, zachowując w polskiem ustawodawstwie podatkowem różnice dzielnicowe pomiędzy województwami b. zaboru pruskiego, austrjackiego i rosyjskiego.

Projekt reformy podatku gruntowego przechodził szereg różnych redakcyj. Ujęty był bądź w formę projektów ustawy, zawierającej przepisy, dotyczące zarówno podstaw opodatkowania jak i wysokości podatku bądź też w formę projektu, regulującego wyłącznie zasady opodatkowania z pominięciem stawek podatkowych. Wszystkie te projekty jednak wychodziły z identycznych założeń reformy, które spotkały się z

ogólnem uznaniem społeczeństwa rolniczego, uwieńczonem akceptacją Sejmu i Senatu, przyczem za ustawą głosowali także przedstawiciele stronnictw opozycyjnych.

Sukces ten niewątpliwie świadczy, nietylko o aktualności i znaczeniu reformy, lecz także ,i przedewszystkiem, o słusznym wyborze zasad, na których opierać się ma nowy podatek gruntowy. Rząd miał do wyboru w tej dziedzinie szereg koncepcyj, a więc: kataster parcelowy z szacunkiem „czystej intraty", podatek oparty na wartości gruntów, koncepcje dzielnicowe, jak poprawienie katastru w województwach zachodnich i południowych i udoskonalenie według innych, tańszych metod podatku w b. Kongresówce i w województwach wschodnich i t. p. Wybrano zasady reformy proste, stosunkowo tanie, jednolite i, co specjalnie podkreślić należy, nie zaprzepaszczając dotychczasowego dorobku w dziedzinie podatku gruntowego części Polski, posiadającej kataster, a udoskonalające w znacznym stopniu archaiczne formy opodatkowania w pozostałych okolicach kraju. Dzięki jednolitym zasadom reformy dla całego Państwa, przynieść ona powinna jako korzyści uboczne: wartościowe materjały statystyczne z zakresu użytkowania i naturalnej żyzności gruntów; uporządkowanie w niemałej mierze materjałów pomiarowych gruntów w upośledzonych pod tym względem województwach centralnych i wschodnich, zwłaszcza u drobnej własności rolnej; ustalenie nakoniec jednolitego systemu klasyfikacji gruntów dla celów podatkowych, kredytowych i przymusowego wykupu. Sądzę, że naogół zbyt małe przypisuje się dziś znaczenie tym wszystkim korzyściom ubocznym, które wystąpią plastycznie dopiero po uzyskaniu ewidencji gruntów w ramach ustalonych norm klasyfikacyjnych.

Przechodząc do porządku dziennego nad zagadnieniem teoretycznem zalet i wad innych możliwych zasad reformy, postaramy się przedewszystkiem scharakteryzować te zasady, na których będzie się opierał nowy polski podatek gruntowy. Ustawa o klasyfikacji gruntów wychodzi z założenia, iż wysokość podatku gruntowego powinna być normowana czynnikami przyrodniczymi i ekonomicznymi, niezależnemi od woli i indywidualności posiadacza gruntów. Zasada ta znajduje pełne umotywowanie w fakcie istnienia obok podatku gruntowego podatku dochodowego, którego celem jest opodatkowanie dochodów czystych (w rozumieniu podatkowem), płynących z posiadłości gruntowych, a zależnych oczywiście między innemi od osoby kierownika gospodarstwa, od poczynionych przez niego nakładów, wyboru typu gospodarstwa, zdolności administracyjnych i handlowych, posiadanego kapitału obrotowego i t. p. Należy pamiętać, że podatek gruntowy będzie zawsze podatkiem przychodowym, sztywnym, niezależnym od zmian konjunkturalnych, od lepszych lub gorszych urodzajów oraz od sukcesów i niepowodzeń finansowych przedsiębiorcy. Wszystkie te okoliczności nakazują jaknajwiększą ostrożność w wyborze podstaw opodatkowania i zróżniczkowania stawek podatku. Wyeliminowanie zatem z podstaw opodatkowania czynników najbardziej zmiennych i chwiejnych i oparcie się na czynnikach prawie stałych, jakiemi będą przyrodzona żyzność gleby i klimat, oraz mało zmiennych, jakiemi będą właściwe dla danej okolicy stosunki gospodarcze (komunikacja, rynki zbytu i t. p.) należy podnieść jako niezmiernie trafne ujęcie koncepcji reformy. Nadto wypada podkreślić, że szczególniej wobec zaniechania precyzyjnej i dlatego kosztownej metody katastru parcelowego i oparcia reformy na bardziej ogólnym sposobie klasyfikacji gruntów i podziału Państwa na okręgi rolnicze i leśne, przyjęte kryterjum zróżniczkowania stawek wydaje się jedynie właściwe.

Jak wspomnieliśmy zatem, zasadami, na których oparto reformę, są: przyrodzona żyzność gleby i niektóre inne warunki przyrodnicze, np. rzeźba terenu, wystawa pól, warunki klimatyczne i wreszcie warunki ekonomiczne. Pierwsze dwa czynniki ustalone będą w ramach klasyfikacji gruntów, dwa pozostałe w ramach podziału na okręgi rolnicze i leśne.

Sprawę klasyfikacji gruntów rozstrzyga zasadniczo ustawa przez podział użytków na kategorje i dołączone do ustawy normy klasyfikacyjne gruntów ornych, łąk, pastwistk, lasów i wód zarybionych (otwartych i zamkniętych). Klasyfikacja gruntów, oparta w zasadzie na obowiązujących już od szeregu lat i wypraktykowanych w życiu przepisach Państwowego Banku Rolnego, udoskonalona została przez wprowadzenie zmian, podyktowanych zaobserwowanemi w praktyce brakami i niejasnościami oraz przez ujęcie norm zasadniczych w ramy stosunkowo ogólne i w pewnej mierze elastyczne, które wypełnione być mają w szczegółach treścią instrukcyj regjonalnych. Instrukcje te w szczególności zawierać mają: lokalne nazwy gleb; charakterystyczne dla poszczególnych klas rośliny uprawne i chwasty; wskazówki co do właściwych dla danej klasy warunków terenowych (rzeźba

i wystawa pól) i t. p. Dopiero po uzupełnieniu instrukcjami regjonalnemi — normy klasyfikacyjne, dołączone do ustawy stanowić będą pełny materjał orjentacyjny dla prac klasyfikacyjnych. Kryterja podziału Państwa na okręgi rolnicze i leśne, uwzględniające warunki klimatyczne i ekonomiczne, nie zostały w ustawie sprecyzowane, co znajduje pełne uzasadnienie w konieczności przeprowadzenia uprzednich długich i głębszych studjów. Ponieważ prace klasyfikacyjne oczywiście potrwać muszą przez okres dłuższy, conajmniej dwóch — trzech lat, przeto pozostaje wiele czasu na przeprowadzenie tych studjów. Gdyby natomiast uchwalenie reformy było uzależnione od uprzedniego ustalenia okręgów lub choćby tylko kryterjów, na których podział ten miałby się opierać, sprawa reformy musiałaby uledz poważnemu opóźnieniu, co oczywiście nie leżałoby w interesie ani rolnictwa ani Państwa.

Nie tyle istotnem jest zagadnienie ustalenia zgóry w ustawie podziału na okręgi, ile zapewnienie racjonalności i powagi prac w tym zakresie. Te warunki zaś spełnia całkowicie ustawa o klasyfikacji gruntów.

Aparat wykonawczy reformy pomyślany został w sposób następujący: prace klasyfikacyjne bezpośrednio prowadzą powiatowe komisje klasyfikacyjne w składzie: naczelnika urzędu skarbowego, jako przewodniczącego, zastępcy przewodniczącego, wyznaczonego przez Ministra Skarbu, przedstawiciela Ministra Rolnictwa i Ref. Rolnych, dwóch delegatów izby rolniczej oraz dwóch rolników, powołanych przez urząd skarbowy z listy, przedstawionej przez radę powiatową. Ponieważ zreguły przewodniczyć Komisji będzie zastępca przewodniczącego, wyznaczony przez Ministra Skarbu z pośród osób, posiadających wykształcenie i praktykę rolniczą, przeto stwierdzić należy, że Komisje składać się będą prawie wyłącznie z osób, przygotowanych fachowo do prac klasyfikacyjnych. Nadto na ogólną ilość 7 członków Komisji 4-ch, a więc większość, reprezentować będzie społeczny czynnik rolniczy.

Nadzór nad pracami powiatowych komisyj sprawować będą komisje wojewódzkie. Komisje te w szczególności mają za zadanie czuwanie nad właściwością i równomiernością klasyfikacji na terenie województwa. Jednym z głównych momentów tej akcji wojewódzkich komisyj jest właśnie opracowanie regjonalnych instrukcij. Pozatem komisje wojewódzkie pełnią funkcję instancji odwoławczej w sprawach zaklasyfikowania gruntów oraz bezpośrednie funkcje klasyfikacyjne w zakresie klasyfikacji gruntów państwowych.

Skład komisyj wojewódzkich jest następujący: przewodniczący — dyrektor izby skarbowej, zastępca przewodniczącego wyznaczony przez Ministra Skarbu, kierownik oddziału podatków realnych izby skarbowej, przedstawiciel Ministra Rolnictwa i R. R., przedstawiciel Ministra Spraw Wewnętrznych oraz czterej delegaci izby rolniczej. Na ogólną liczbę 9 członków komisji zasiadać będzie 6-ciu rolników, w czem 4-ch, reprezentujących czynnik społeczno-rolniczy.

Nadzór centralny nad przebiegiem, właściwością i równomiernością klasyfikawania gruntów w Państwie — sprawuje Główna Komisja Klasyfikacyjna. Komisja Główna powierzone ma sobie nadto doniosłe zadanie opracowania wniosków co do podziału Państwa na okręgi rolnicze i leśne.

Główna Komisja Klasyfikacyjna składa się z 15-tu członków, w czem: 4-ch przedstawicieli Ministerstwa Skarbu, trzech — Ministerstwa Rolnictwa i R. R., dwóch — Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz 6-ciu przedstawicieli organizacyj rolniczych, powołanych przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i R. R. Ogółem w Głównej Komisji zasiadać będzie conajmniej 9 do 10 rolników, w czem 6-ciu reprezentantów czynnika społecznego.

Nadmienić należy, że zarówno Komisje Wojewódzkie jak i Główna Komisja uzupełniane będą w wypadkach obrad nad zagadnieniami ważniejszemi gronem doradców fachowych, rekrutujących się przedewszystkiem z przedstawicieli nauki.

W szczególności opracowanie instrukcyj regjonalnych i podziału na okręgi rolnicze i leśne niewątpliwie odbędzie się przy współudziale najwybitniejszych znawców ze świata nauki i praktyki rolniczej.

Sprawa stawek podatku gruntowego została z ustawy wyeliminowana. W ten sposób reforma podatku gruntowego rozbita została na dwa etapy, z których pierwszy przewidziany uchwaloną ustawą obejmuje tylko prace nad klasyfikowaniem gruntów i podziałem na okręgi, innemi słowy nad ustaleniem, opartej na przyjętych w koncepcji reformy kryterjach, — ewidencji wszystkich gruntów z wyjątkiem gruntów: zajętych pod cmentarze, pod tory kolejowe, publiczne drogi i place, należące do Państwa lub instytucyj oraz związków prawa publicznego, nakoniec

gruntów, położonych na terenie miast i podlegających państwowemu podatkowi od nieruchomości. W ten sposób ewidencja obejmuje wszystkie grunty w Państwie, użytkowane rolniczo (z wyjątkiem drobnych kawałków gruntu w posesjach miejskich, użytkowanych jako ogrody przy budynkach), niezależnie od tego, czy będą one podlegały podatkowi, czy też będą od niego zwolnione.

Z chwilą ukończenia prac nad klasyfikacją i podziałem na okręgi, wyniki tych prac ujęte zostaną w odpowiednie liczby statystyczne, stwierdzające ściśle ilość gruntów w poszczególnych kategorjach i klasach gruntów oraz okręgach. Na podstawie tych materjałów zaprojektowana zostanie druga część reformy, fiskalna, ustalająca stawki podatku gruntowego dla kategoryj i klas gruntów, zaliczanych do różnych okręgów rolniczych i leśnych. W ten sposób zaprojektowanie stawek podatku odbywać się będzie w pełnej świadomości efektu fiskalnego i wysokości obciążenia spowodowanego temi lub innemi stawkami. Odmiennie zatem jak przy projektowaniu stawek podatku zgóry, przed przeprowadzeniem prac klasyfikacyjnych, kiedy wysokość obciążenia i wpływów Skarbu byłaby niewiadomą, na obranej drodze reformy uzyskuje się możność powzięcia decyzji, której skutki z matematyczną prawie ścisłością dają się przewidzieć.

Dzięki podziałowi reformy na dwie fazy, wyeliminowana zastała z prac komisyj klasyfikacyjnych całkowicie celowość jakiegokolwiek nacisku natury fiskalnej, co podnieść należy jako szczególnie doniosłą zaletę ustawy o klasyfikacji gruntów.

W zakończeniu wypada jeszcze powiedzieć, że gospodarcze wyniki reformy, możliwie dobre wykonanie prac klasyfikacyjnych i prac nad okręgami rolniczemi i leśnemi, zależą prawie całkowicie od zrozumienia doniosłości reformy przez masy rolncze, od sprawności i umiejętności pracy organizacyj rolniczych, a przedewszystkiem samorządu rolniczego, od obowiązkowości i wiedzy reprezentantów rolnictwa, zasiadających w Komisjach klasyfikacyjnych. Jeżeli aparat organizacyjny rolnictwa stanie na wysokości zadania, a liczne rzesze rolników nie zaniedbają żadnych wysiłków aby ułatwić i usprawnić prace komisyj przedewszystkiem przez dostarczenie im możliwie sumiennie przygotowanych materjałów pomiarowych i klasyfikacyjnych, reforma podatku gruntowego odegra niemałą rolę w sanacji stosunków finansowych rolnictwa.

*Wł. Englicht.*

*Sprostowanie*

Do artykułu p. t. „Ciężary podatkowe rolnictwa i ich reforma", umieszczonego w nr. 7 „Rolnika Ekonomisty" wkradły się drobne błędy drukarskie, które zaciemniają myśl autora. — Błędy te niniejszym prostujemy, mianowicie:

1) na stronie 163 w tytule tablicy drugiej opuszczono datę „Rok 1928/9",

2) w odsyłaczu do tablicy 2-giej na tejże stronie słowo „lub" powinno być zastąpione słowem „lat",

3) na stronie 166 we wnioskach końcowych w p. 1 wierszu drugim słowo „dają" powinna być zastąpione słowem: „posiadają".

# Niemcy jako rynek zbytu na artykuły rolnicze

Już tak jest, iż warunki struktury społeczno-gospodarczej Polski stwarzają konieczność zwracania wiele uwagi przez politykę rolniczą na zagadnienia zagranicznych rynków zbytu, eksportu, polityki traktatowej. Już tak jest, że w naszej rzeczywistości gospodarczej podstawa konsumcyjna wewnątrz kraju jest zbyt mała, aby mogła ona w dostatecznym stopniu zapewnić ludności rolniczej, że użyjemy tego nieścisłego terminu, wystarczające przychody gotówkowe.

Stąd stale, w naszych postulatach i dezyderatach, w naszych rozważaniach i dyskusjach powracamy do zagadnienia: w jaki sposób zapewnić większe możliwości zbytu zagranicę, w jaki sposób podnieść pod względem ilości i wartości eksport produktów rolniczych. Całkowite rozwiązanie tego zagadnienia jest bardzo trudne, tem trudniejsze, że w obecnych warunkach wymiany międzynarodowej obowiązuje zasada— do ut des, lecz zubożała ludność rolnicza reprezentuje bardzo małą siłę nabywczą, również niewielką siłę nabywczą reprezentuje również pozostała pozarolnicza część społeczeństwa. Rozszerzanie importu kosztem istotnych interesów

wytwórczości krajowej wzbudza już wątpliwości z punktu widzenia interesów samego rolnictwa, natomiast jeśli chodzi o import artykułów rolniczych to wydaje się, iż nie podlega dyskusji zasada, że rynek wewnętrzny musi być całkowicie zastrzeżony wyłącznie dla produkcji krajowej, w dziedzinie której we wszystkich jej gałęziach posiadamy nadwyżki eksportowe, względnie jesteśmy u granic samowystarczalności.

Jeśli zwracamy naszą uwagę na leżący obok, pojemny, zagraniczny rynek zbytu na artykuły rolnicze — Niemcy, drugi z kolei pod względem chłonności po Anglji, i stwierdzamy, że rynek ten w małym stosunkowo stopniu został wyzyskany dla interesów polskiej produkcji rolnej— to nie dowodzi bynajmniej, iż nie liczymy się z trudnościami na jakie musi napotkać polityka gospodarcza, na drodze realizacji postulatu, rozszerzenia możliwości zbytu polskich produktów rolniczych na rynku niemieckim. Zrozumienie tego momentu niewyczerpująco staraliśmy się podkreślić w tych paru słowach wstępu.

Istnieje jednak i druga strona medalu, która również we wstępie została zaznaczona. Są to stosunki gospodarcze, w których rolnictwo ma szukać odpowiedniego dochodu. Jeśli obecną sytuację rolnictwa, wcale nie wyraziście, można scharakteryzować statystycznie, wskaźnikiem cen ziemiopłodów 33,7 oraz zwierząt rzeźnych 29,9, przy skurczonych znacznie rozmiarach zbytu (wskaźnik cen artykułów nabywanych przez rolnictwo 68,3!), to w takich warunkach zwiększenie eksportu byłoby pewnym czynnikiem poprawy — nic zatem dziwnego, że pod adresem polityki gospodarczej musi być mocno wysuwany postulat szukania nowych dróg dla eksportu rolnego.

Fakt pojemności rynku niemieckiego na artykuły rolnicze importowane z zagranicy stanowi dopiero fragment, i to jak stwierdziliśmy nie decydujący, zagadnienia rozszerzenia naszego eksportu rolnego na ten rynek. Tem nie mniej, fragment ten jest ważny z tego względu, że w polskiej opinji, może już od chwili pierwszych bojowych zarządzeń gospodarczych Niemiec skierowanych przeciwko Polsce, a w każdym razie od roku 1930, w latach przesilenia gospodarczego, umacniało się przekonanie postępującej naprzód autarchizacji Niemiec w dziedzinie produkcji rolniczej. Od szeregu lat żyjemy pod sugestją tych Notverordungen, których konstrukcja prawno-gospodarcza, w ustroju kapitalistycznym gospodarstwa narodowego Rzeszy wydawała się czemś nieprawdopodobnem. Od szeregu lat żyjemy pod wrażeniem tytanicznych wysiłków organizacyjno-gospodarczych, które nietylko mają zaradzić skutkom przesilenia, lecz również posunąć naprzód proces rozwoju produkcji rolniczej w Niemczech. Wysiłkom tym towarzyszy dyskusja uczonych, polemika publicystów, propaganda wśród mas. Poza sprawozdaniami z przebiegu akcji zmierzającej do Selbstverordnung, społeczeństwo polskie wie o tem jeszcze z innej, bliższej nam strony, odczuwając gilotynowanie naszego eksportu rolnego.

Nic więc dziwnego, że w tych warunkach mogło wytworzyć się przeświadczenie, że Niemcy już od paru lat osiągnęły pełną samowystarczalność. Mogą zatem wywołać zdumienie dane za rok 1934 wskazujące na to, iż Niemcy w dziedzinie produkcji rolniczej posiadają jeszcze dziś bardzo poważny deficyt.

Liczby handlu zagranicznego Niemiec w dziedzinie produktów pochodzenia rolniczego za rok 1934 kształtują się następująco (w 1000 RM) *):

| Grupa towarów | Przywóz | Wywóz | Saldo nadwyżka wywozu + nadwyżka przywozu — |
|---|---|---|---|
| Produkty roślinne . | 1.405.317 | 98.936 | —1.306.381 |
| Drewno . . . | 275.246 | 28.543 | — 246.703 |
| Produkty zwierzęce | 919.166 | 62.736 | — 856.430 |
| Rolnicze produkty poboczne . . | 81.813 | 63.417 | — 18.396 |
| Inne prod. spożywcze nie wliczone do poprz. grup | 42.624 | 20.137 | — 22.487 |
| Razem . . . | 2.724.166 | 273.769 | —2.450.397 |

Do powyższych grup nie wchodzą surowce włókiennicze pochodzenia roślinnego i zwierzęcego. W grupie surowców włókienniczych najpoważniejsze pozycje zajmują:

| Grupa towarów | Przywóz | Wywóz | Saldo (nadwyżka przywozu — nadwyżka wywozu +) |
|---|---|---|---|
| Jedwab . . . | 90.437 | 113.637 | + 23.200 |
| Wełna . . . | 99.956 | 109.660 | + 9.704 |
| Bawełna . . . | 88.945 | 98.337 | + 9.392 |
| Inne surowce włókiennicze pochodzenia roślinnego . . . | 33.400 | 15.142 | — 18.258 |
| Razem . . . | 312.738 | 336.776 | + 24.038 |

*) Monatliche Nachweise über den auswärtigen Handel Deutschlands Dezember 1934.

Ponadto, należy zaznaczyć, iż w obliczeniach powyższych nie zostały wzięte pod uwagę dane handlu zagranicznego Niemiec w zakresie skór (łączna pozycja dla surowych i przerobionych): przywóz — 29.336 tys. RM., wywóz — 57,362 tys. RM., saldo ujemne.

W danych dotyczących handlu zagranicznego Niemiec interesuje nas przedewszystkiem to, jaka jest nadwyżka importowa w dziedzinie tych artykułów rolniczych, które mogą być wytwarzane w naszej strefie, a więc w Niemczech i w Polsce.

Import produktów roślinnych, zwierzęcych, rolniczych produktów pobocznych oraz innych produktów spożywczych pochodzenia rolniczego wyniosł w 1934 r. 2.448.920 tys. RM. W liczbie tej nie mieszczą się dane dotyczące przywozu drewna, surowców włóknistych i skór. Wywóz artykułów, które należą do wymienionych trzech grup, wyniósł 245.196 tys. RM. Saldo więc importowe w dziedzinie produkcji rolniczej bez drzewa, surowców włókienniczych i skór wyniosło — *2.203.724 tys. RM.*

Od sumy tej należy odjąć liczbę wartości nadwyżki przywozowej w zakresie tych artykułów rolniczych, które nie mogą być wytwarzane w naszej strefie. Wchodzą tu w grę owoce południowe, kawa, herbata, kakao, wszelkie korzenie, nasiona oleiste i wytwory z tych nasion, oraz tytoń i wyroby tytoniowe. O ile chodzi o surowce oleiste to dla uproszczenia nie eliminujemy z pozycji egzotycznych nasion oleistych i wytworów z tych nasion, nasion oleistych naszej strefy i produktów wytworzonych z tych nasion, co w pewnym stopniu wpływa na zmniejszenie wysokości nadwyżki przywozowej w dziedzinie produkcji rolniczej naszej strefy. Sposób obliczenia został wzorowany na obliczeniach przeprowadzonych dla lat 1927 — 1932 przez Dr. Hansa v. d. Decken i Dr. Waltera Hahn'a w pracy Deutschlands Nährungs- und Futtermittelversorgung (Berlin 1933).

Przy pomocy omówionych obliczeń dochodzimy do wniosku, iż nadwyżka importowa Rzeszy w dziedzinie produkcji rolniczej naszej strefy bez drzewa, surowców włóknistych, nasion oleistych (wraz z produktami wytworzonemi z tych nasion) oraz skór wynosiła w 1934 r.:

1. 881.217 tys. RM.

W porównaniu do lat poprzednich nadwyżka ta kształtowała się następująco (w miljonach RM.):

| | 1927 | 1928 | 1929 | 1930 | 1931 | 1932 | 1933 | 1934 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Produkty, które mogą być wytwarzane w Niemczech*) . | 3609.0 | 3248.7 | 2733.6 | 2037.6 | 1227.3 | 1062.9 | 2198.8 | 1881.2 |
| Produkty, które nie mogą być wytwarzane w Niemczech . | 1338.1 | 1570.3 | 1630.2 | 1406.7 | 989.1 | 739.1 | 318.3 | 322.5 |
| Razem . . . . . . . | 4947.1 | 4819.0 | 4363.8 | 3444.2 | 2216.4 | 1802.0 | 2517.1 | 2203.7 |

*) Zwracamy jeszcze raz uwagę, iż w liczbach tych nie figuruje drzewo, nasiona oleiste i pochodne z nich, surowce włókniste oraz skóry.

Z powyższych danych wynika, iż chłonność rynku niemieckiego w zakresie artykułów rolniczych przywożonych z zagranicy można szacować conajmniej na 4 miljardy zł. netto wyłącznie w dziedzinie wytwórczości naszej strefy. Fakt tak znacznej pojemności rynku niemieckiego na artykuły rolnicze nie może być oczywiście obojętny z punktu widzenia interesów naszego rolnictwa.

Polsko-niemiecka wymiana towarowa rozwijała się dotychczas w następujących warunkach. Można tu rozróżnić trzy okresy.

W pierwszym okresie do r. 1925 Polska korzystała z jednostronnej klauzuli największego uprzywilejowania, do udzielenia której państwom Ententy Niemcy zostały zobowiązane na podstawie traktatu Wersalskiego. Drugi okres trwał od r. 1925 do r. 1934. W okresie tym miały miejsce polsko-niemieckie rokowania handlowe, które doprowadziły w 1930 r. do zawarcia traktatu, przez Niemcy nie ratyfikowanego. W okresie tym polsko-niemieckie obroty towarowe kształtowały się w warunkach obustronnych zarządzeń bojowych, wydanych zarówno przez stronę polską jak i niemiecką. Pomijając parę drobniejszych realizowanych porozumień, które miały miejsce w tym okresie, wymiana towarowa pomiędzy obu państwami wskutek wspomnia-

nego nieratyfikowania przez Niemcy traktatu z 1930 r., faktycznie nie doczekała się należytego uregulowania.

Ten stan rzeczy został nieco zmieniony dzięki zawarciu w marcu 1934 r. porozumienia w sprawie zniesienia wojny celnej, które to porozumienie rozpoczyna nowy okres polsko-niemieckich stosunków handlowych. Wreszcie umowa kompensacyjna z dn. 11 października 1934 r. miała na celu rozszerzenie polsko-niemieckiej wymiany towarowej o ca. 22 miljony zł. ponad te możliwości, które stwarzało porozumienie z marca 1934 r.

Eksport produktów rolniczych na rynek niemiecki w okresie wojny celnej, nie wyliczając wszystkich utrudnień, napotykał przedewszystkiem na taryfę bojową („Obertarif"), na prohibicyjną taryfę autonomiczną, na system protekcjonizmu administracyjnego, na utrudnienia weterynaryjne i fitosanitarne oraz na reglamentację dewizową. Wymienione środki polityki handlowej Rzeszy uniemożliwiały całkowicie rozwój polskego ekportu rolnego n ten rynek.

Porozumienie z marca 1934 r. nie wprowadziło istotnych zmian w sytuacji naszego eksportu rolnego. Mianowicie na podstawie układu z dn. 7 marca 1934 r. zniesiono po stronie niemieckiej „Obertarif", oraz przyznano nam: zapewnienie niedyskryminacji przy udzielaniu autonomicznych ulg celnych, taryfę generalną, oraz zapewnienie należytego uwzględniania interesów polskich w zakresie przywozu masła do Niemiec. Ponadto uzyskaliśmy porozumienie weterynaryjne.

Tak więc dzięki zniesieniu polsko-niemieckiej wojny celnej została usunięta tylko jedna przeszkoda rozwoju polskiego eksportu rolnego na ten rynek, a mianowicie „Obertarif". W dalszym jednak ciągu eksport ten był hamowany prohibicyjną, taryfą autonomiczną, z której musiał korzystać, oraz protekcjonizmem administracyjnym. Głównym jednak hamulcem naszego wywozu rolnego do Niemiec stała się reglamentacja dewizowa, która w ciągu 1934 r. przybierała coraz ostrzejsze formy. W chwili zawierania porozumienia marcowego przydział dewiz w Niemczech był ustalany na podstawie 45%-wego stosunku do faktycznie dokonanego importu w okresie od 1 lipca 1930 r. do 30 czerwca 1931 r. W tych granicach przydziału dewiz, w trakcie zawierania porozumienia istniała możność otrzymania przez eksportera należności za wywieziony do Niemiec towar. We wrześniu ub. r. zostaje wprowadzony w życie system totalnej reglamentacji dewiz, przy którym, pozwolenie na przydział dewiz musi być poprzedzone zbadaniem każdej tranzakcji przywozowej na którą importer pragnie przydział otrzymać. Sprowadza się to do tego, że importer musi się upewnić, przed zawarciem tranzakcji, czy dostanie przydział dewiz na pokrycie należności wobec eksportera zagranicznego. W dalszym ciągu, dzięki wprowadzeniu systemu totalnej reglamentacji dewizowej rząd Rzeszy uzyskał nowy środek polityki gospodarczej, oddziaływania na kształtowanie się handlu zagranicznego w kierunku przedewszystkiem ograniczania przywozu.

Zaostrzanie się systemu reglamentacji dewizowej — pomiędzy marcem a wrześniem 1934 r. — prowadziło przedewszystkiem do powstawania zamrożeń należności eksporterów polskich w Niemczech za wywiezione do tego kraju produkty.

Biorąc pod uwagę stan środków polityczno-handlowych stosowanych wobec przywozu produktów rolniczych przez Niemcy przed i po zniesieniu wojny celnej łatwo przyjść do przekonania, iż faktycznie stan wojny celnej był korzystniejszy dla naszego eksportu rolnego, aniżeli stan dzisiejszy. Przedewszystkiem, co stanowi sens eksportu, można było otrzymać zań należność, co dzisiaj napotyka na znaczne trudności, stawiając eksporterów niejednokrotnie w bardzo trudnej sytuacji finansowej.

Porozumienie z dn. 11 października 1934 r. było zawarte już w warunkach totalnej reglamentacji dewizowej w Niemczech. Przewidywało więc też odmienny sposób rozrachunku, polegający na tem, że eksporterzy polscy są pokrywani z tych sum, które gromadzą się z tytułu przywozu towarów niemieckich do Polski i są wpłacane przez importerów tych towarów. Ponieważ umowa ta dobrze jest znana, nie będziemy jej bliżej omawiać, ograniczając się do stwierdzenia, że trudności jej wykonania leżą po pierwsze w małej stosunkowo chłonności rynku polskiego na artykuły znajdujące się na liście importowej, po drugie — w tem, że tempo importu, w skład którego wchodzą przedewszystkiem artykuły przemysłowe, jest ze względów zrozumiałych odmienne, aniżeli tempo eksportu, który jest rolniczy i stąd posiada charakter, do pewnego stopnia, sezonowy. Te dwie właściwości umowy kompensacyjnej stanowią przyczynę tego, iż eksporter, który wywozi do Niemiec artykuły rolnicze, na podstawie tej umowy, aczkolwiek teoretycznie posiada zabezpieczenie zapłaty w równowartości strony importowej porozumienia, faktycznie jest

narażony na ujemne konsekwencje zamrożeń. Zamrożenia te narażają eksportera na ryzyko walutowe, wynikające z niepewnej sytuacji pieniężnej Rzeszy, a ponadto obciążają go nadmiernemi kosztami kredytowemi, które związane są z koniecznością upłynnienia jego środków obrotowych. Stąd pomimo stosunkowo niezłych cen na produkty rolnicze w Niemczech, eksport tych produktów dokonywany w tych warunkach może wzbudzać wątpliwości, jeśli nawet będzie istniała gwarancja, że po pewnym okresie czasu eksporter otrzyma swoją należność, to z drugiej strony koszt upłynnienia może być tak duży, że zaważy na rentowności eksportu.

Gdyby tego rodzaju konstrukcja była logiczna to o umowie kompensacyjnej z Niemcami z dn. 11 października 1934 r. możnaby było powiedzieć, że przedewszystkiem jest „źle" a następnie „mało". Dlaczego źle o tem zostało już wspomniane, a mało dlatego, iż umowa nie rozwiązała w dostatecznym stopniu zagadnienia zwiększenia polskiego eksportu rolnego na rynek niemiecki oraz nie wyzyskała tych możliwości, które zostały stworzone dzięki porozumieniu polskich i niemieckich sfer rolniczych z maja ub. r.

W przedstawionych powyżej warunkach kształtowała się polsko-niemiecka wymiana towarowa w ostatnim roku, w szczególności na odcinku polskiego eksportu rolnego do Niemiec. Ilustrację statystyczną tej wymiany dają następujące liczby (w miljonach złotych):

| *Rok* | *Wywóz z Polski do Niemiec* | *Przywóz z Niemiec do Polski* | *Saldo dla Polski czynne + bierne —* |
|---|---|---|---|
| 1930 | 626,6 | 605,7 | + 20,8 |
| 1931 | 315,2 | 359,2 | — 43,9 |
| 1932 | 175,9 | 173,1 | + 2,7 |
| 1933 | 167,7 | 145,6 | + 22,0 |
| 1934 | 161,5 | 108,4 | + 53,1 |

Odmienny obraz kształtowania się polsko-niemieckiej wymiany towarowej daje statystyka niemiecka (w miljonach RM.):

| *Rok* | *Przywóz z Polski do Niemiec* | *Wywóz z Niemiec do Polski* | *Saldo dla Niemiec czynne + bierne —* |
|---|---|---|---|
| 1930 | 236,8 | 250,0 | + 13,2 |
| 1931 | 111,2 | 140,9 | + 29,7 |
| 1932 | 58,9 | 70,5 | + 11,6 |
| 1933 | 55,9 | 55,5 | — 0,4 |
| 1934 | 53,9 | 38,8 | — 15,1 |

Udział artykułów rolniczych w eksporcie polskim do Niemiec kształtował się następująco:

1926 r. — 77,3%
1927 r. — 79,2%
1928 r. — 79,5%
1929 r. — 73,3%
1930 r. — 73,6%
1931 r. — 66,7%
1932 r. — 64,3%
1933 r. — 66,0%
1934 r. — 67,0%

Z powyższych liczb wynika, iż eksport z Polski do Niemiec w 1934 r., pomimo, iż był to pierwszy rok względnie unormowanych, po wojnie celnej, stosunków handlowych pomiędzy obu państwami, był mniejszy aniżeli w r. 1933 a znacznie mniejszy, niż w latach poprzednich wojny celnej. Okres „wojny" zaznaczył się bardziej ożywionemi stosunkami handlowemi, aniżeli okres „porozumienia" gospodarczego.

Porównanie salda importowego Niemiec w dziedzinie produktów naszej strefy z importem produktów rolniczych z Polski w latach 1930—1934 daje następujący obraz (w miljonach RM.):

| | *1930* | *1931* | *1932* | *1933* | *1934* |
|---|---|---|---|---|---|
| Saldo importowe Rzeszy: | 2037,6 | 1227,3 | 1062,9 | 2198,8 | 1881,2 |
| Przywóz z Polski: | 236,8 | 111,2 | 58,9 | 55,9 | 53,9 |

Przywóz z Polski do Niemiec, w którym udział artykułów rolniczych był mniej więcej równomierny, spadł w o wiele poważniejszym stopniu, aniżeli zmniejszyła się rolnicza nadwyżka importowa Rzeszy. Dowodzi to, iż odsuwanie się polskiego eksportu rolnego od rynku niemieckiego jest nie tyle konsekwencją polityki autarchicznej Rzeszy, którą ponoszą i inne państwa, (lecz w pewnym stosunku do ogólnych wyników dążenia do samowystarczalności, którym daje wyraz zmniejszanie się nadwyżki importowej), ile skutkiem nieuregulowania wymiany towarowej pomiędzy obu państwami.

Motyw wyzyskania Niemiec jako rynku zbytu na artykuły rolnicze jest jasny i nie wymaga dalszego uzasadnienia. Trudności, które ze strony polityki gospodarczej rządu Rzeszy stoją temu na przeszkodzie są również znane. Pozostaje sprawa najtrudniejsza, — sprawa realizacji postulatu wyzyskania dla najistotniejszych interesów polskiej produkcji rolniczej pojemności ryn-

ku niemieckiego, na drodze usunięcia, w ramach odpowiedniego porozumienia, wspomnianych trudności. Tak więc z doniosłym dla polskiego rolnictwa celem rozszerzenia polsko-niemieckiej wymiany towarowej, a ściślej zwiększenia do Niemiec polskiego eksportu rolnego, łączy się kompleks trudnych zagadnień, związanych ze sprawą urzeczywistnienia tego celu.

Nie wchodząc w trudności i sposoby rozwiązania zagadnienia zwiększenia polskiego eksportu rolnego na rynek niemiecki — ograniczymy się do wskazania tych spraw, które powinny być uregulowane jeśli cel ma być istotnie osiągnięty, a eksport artykułów rolniczych do Niemiec ma przynieść korzyści polskiemu rolnictwu.

Na pierwszy plan wysuwa się dezyderat, by Niemcy zgodziły się wpuścić na swój rynek te produkty rolnicze, które posiadają zasadnicze znaczenie dla naszej wytwórczości krajowej oraz w takiej ilości, aby eksport artykułów rolniczych na rynek niemiecki mógł istotnie przyczynić się do pewnej poprawy sytuacji naszego rolnictwa. Do grupy tych artykułów należy przedewszystkiem zaliczyć produkty hodowlane, wśród których na pierwszy plan wysuwa się trzoda.

Urealnienie eksportu rolnego do Niemiec nastąpi wówczas jeśli zostaną poczynione odpowiednie odstępstwa od obowiązującej obecnie nasz wywóz prohibicyjnej taryfy autonomicznej, odstępstwa tego rodzaju, aby istniała możliwość rentownej kalkulacji eksportu. Wobec istnienia centralnego zagospodarowania w Niemczech w zakresie olejów, tłuszczów, produktów mleczarskich, zwierząt i produktów zwierzęcych, jaj, zbóż, środków pastewnych, nasion oleistych i niektórych innych produktów rolniczych, uzyskanie odpowiednich ceł jest niewystarczające z punktu widzenia umożliwienia dostępu na rynek niemiecki. Staje się tu konieczna gwarancja ceny i odbioru towaru na określonych warunkach ze strony tych central, a z punktu widzenia kalulacji wywozu, aktualna sprawa opłat monopolowych, które są związane z tego rodzaju systemem centralnego zagospodarowania. Ponieważ niemiecki system centralnego zagospodarowania wykazuje tendencje krzepnięcia i rozszerzania swego zakresu — wydaje się konieczne uzyskanie odpowiednich gwarancyj również tam, gdzie obecnie eksport rolny trafia na wolny rynek, a w przyszłości może napotkać na organizację monopolistyczną odbioru. Wreszcie, powinny być uzyskane zabezpieczenia, że eksport polski nie będzie napotykał na inne istniejące dziś oraz mogące powstać w przyszłości utrudnienia ze strony protekcjonizmu administracyjnego, w postaci przepisów standaryzacyjnych, weterynaryjnych, fitosanitarnych i t. p., a odpowiednie klauzule będą umożliwiały rozwój polskiego eksportu rolnego na omawiany rynek, w miarę poprawy cen, zmiany stosunków gospodarczych i powstawania większych możliwości zbytu na rynku Rzeszy.

Najgruntowniejszego rozwiązania wymaga jednak zagadnienie, które jest najtrudniejsze i odstrasza od nawiązywania ściślejszej współpracy z Niemcami na polu wymiany towarowej — zagadnienie wypłacalności Rzeszy za dostarczane jej towary. Zagadnienie to jest z tego względu najważniejsze, iż eksport, dokonywany w warunkach, które w dziedzinie celnej oraz protekcjonizmu administracyjnego będą musiały dla jego istnienia być stworzone, o tyle będzie miał swoją wartość, o ile kraj eksportujący otrzyma zań należność a eksporter nie będzie obciążony ryzykiem walutowem oraz nadmiernemi kosztami upłynnienia. Problemu tego nie będziemy w danej chwili omawiać na tem miejscu.

Reasumując, stwierdzamy, iż rynek niemiecki nie przestał być atrakcyjny dla polskiego eksportu rolnego. Za tego rodzaju sformułowaniem przemawia jego chłonność, o czem świadczy wysoka nadwyżka importowa w dziedzinie wytwórczości rolniczej naszej strefy oraz, o czem nie zostało wspomniane w treści artykułu, wysokie ceny produktów rolniczych na tym rynku. Mając na uwadze sytuację polskiego rolnictwa jest wskazane podjęcie kroków mających na celu zwiększenie polskiego eksportu rolnego na rynek niemiecki. Jeśli jednak porozumienie handlowe polsko-niemieckie dążące do wzmożenia wzajemnej wymiany towarowej ma przynieść istotne korzyści polskiemu rolnictwu, musi być ono pomyślane w ten sposób, aby gruntownie usuwało te utrudnienia, na które napotyka eksport polskiej produkcji rolniczej na rynek niemiecki.

*W. Z.*

# Artykuły rolnicze w obrocie kompensacyjnym z Bułgarją, Jugosławją, Węgrami i Niemcami

Chodzi nam o zobrazowanie znaczenia artykułów rolniczych w obrocie z krajami basenu naddunajskiego i Niemcami. Zdziwi może kogoś rozbieżność w zestawieniu wybranych krajów; pochodzi ona stąd, że z krajami tymi znaczna część, względnie nawet większość obrotu jest dokonywana w systemie t. zw. kompensacyjnym, t. zn. według zasady równowartości obrotów. Zaznaczyć przytem należy, iż zasada ta jest przeprowadzana w drodze zatrzymywania płatności za import z danych krajów w celu pokrycia (z zatrzymanych pieniędzy) należności eksporterów do danych krajów. Dodać należy, że sumami, względnie kontyngentami przywozu i wywozu z temi krajami administruje specjalna instytucja powiernicza. Jest to Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego, Sp. z o. o. w Warszawie (P.T.H.K.) *).

*Obrót z Bułgarją, Jugosławją i Węgrami:* W analizie przyjmować będziemy tylko ściśle rolnicze artykuły. Jak przekonamy się z poniższej tabeli, zestawionej na podstawie cyfr G.U.S., import rolniczy w całości obrotu stanowi od 27% do 38%, a przeciętnie 33%. Natomiast eksport stanowi znikomo małe pozycje: od 0% do 2%, a przeciętnie 0,9%.

Cyfry obrotu według danych G. U. St. za rok 1934 z Bułgarją, Jugosławją i Węgrami przedstawiają się jak następuje:

| Przywóz | Bułgarja | | Jugosławja | | Węgry | | Razem | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | tys. zł. | % | tys. zł. | % | tys. zł. | % | tys. zł. | % |
| ogółem | 3296 | 100 | 6731 | 100 | 4147 | 100 | 14174 | 100 |
| rolnicze | 908 | 27 | 2566 | 38 | 1247 | 30 | 4721 | 33 |
| nieroln. | 2388 | 73 | 4165 | 62 | 2900 | 70 | 9453 | 67 |
| Wywóz | | | | | | | | |
| ogółem | 2576 | 100 | 9399 | 100 | 4558 | 100 | 16533 | 100 |
| rolnicze | — | — | 49 | 0,5 | 101 | 2 | 150 | 0,9 |
| nieroln. | 2576 | 100 | 9350 | 99,5 | 4457 | 98 | 16383 | 99,1 |

*) Por. Dr. St. Stoga „Problem clearingu", wyd. Izby P.-H. w Warszawie, Sprawozdania Pol. Tow. Hadlu Kompensacyjnego za 1934 rok i artykuły Dr. T. Łychowskiego „Nowe formy polityki handlowej", oraz Z. Łopieńskiego „System tranzakcyj kompensacyjnych w „Rolnictwie" — styczeń i marzec 1935 r.

Przyczyny tego stanu rzeczy tkwią w naturalnym układzie możliwości wymiany z wymienionemi krajami. Pochodzi on stąd, że są to kraje o przeważającym typie produkcji roślinnej, hodowlanej i ogrodniczej strefy umiarkowanej. Polska stanowi niewielki, dla krajów tych jednak dodatkowy rynek zbytu, jak dalej zobaczymy, głównie owoców. Jedyne odchylenie w tym typie produkcji stanowią Węgry, reprezentujące w swym eksporcie również względnie dużo artykułów przemysłowych. Łącznie biorąc, kraje te sprzedają w Polsce za około 5 miljonów złotych rocznie produktów rolniczych. Połowę tej sumy daje Jugosławja, posiadająca stosunkowo największy obrót z Polską. Z drugiej również strony, jako kraje eksportu rolniczego, a importu przemysłowego, sprowadzają one maleńkie ilości produktów rolniczych. Eksport swój kierują one, podobnie jak i Polska, na rynki Europy Zachodniej.

Należy zauważyć, że cyfry obrotu G. U. S. niezupełnie odpowiadają cyfrom P.T.H.K. Dzieje się to dla dwóch powodów. Pierwszym jest to, że import kompensacyjny odbywa się wyłącznie w ramach towarów zakazanych do przywozu (nie wszystkie towary importowe są objęte reglamentacją). Powtóre zaś, pewna część naszego eksportu odbywa się jednak poza obrotem clearingowym, t. zn. uzyskuje przydział dewiz. Stąd pochodzi pozornie dziwne spostrzeżenie, że dane G. U. S. są wyższe od danych P. T. H. K. Zresztą należy dodać, że dane powyższe mogą nie pokrywać się w czasie; inaczej mówiąc, po stronie importowej część wydanych przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu pozwoleń za pośrednictwem Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego może pozostać niewykorzystaną, względnie wykorzystywaną w przeciągu 3-ch miesięcy od daty wydania pozwolenia; z drugiej strony eksporterzy mogą deklarować swój wywóz do P. T. H. K. w czasie innym niż faktycznie wywóz został dokonany. Z tych przyczyn powstawać mogą spore nawet rozbieżności w cytowanych cyfrach.

Dane P. T. H. K. importu rolniczego i nierolniczego za lata 1933 i 1934 przedstawiają się następująco:

| Przywóz | Bułgarja 1933 | | Bułgarja 1934 | | Jugosławja 1933 | | Jugosławja 1934 | | Węgry 1933 | | Węgry 1934 | | Razem 1933 | | Razem 1934 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | tys. zł. | % | tys. zł. | % | tys. zł. | % | tys. zł. | % | tys. zł. | % | tys. zł. | % | tys. zł. | % | tys. zł. | % |
| Ogółem . . . . | 1540 | 100 | 2256 | 100 | 3996 | 100 | 3535 | 100 | 1962 | 100 | 2841 | 100 | 7498 | 100 | 8632 | 100 |
| Rolnicze . . . . | 621,5 | 40,3 | 1179 | 52 | 3466 | 86 | 2641 | 74 | 878 | 45 | 1439 | 50,6 | 4965,6 | 66 | 5259 | 60,8 |
| Nierolnicze . . . | 918,5 | 59,7 | 1077 | 48 | 530 | 14 | 894 | 26 | 1084 | 55 | 1402 | 49,4 | 2532,5 | 34 | 3373 | 39,2 |

Przeciętny zatem udział artykułów rolniczych według danych G. U. S. i P. T. H. K. w imoprcie z wymienionych krajów wynosi około ⅗ z tendencją raczej malejącą w 1934 (4/10). Tendencję tę zauważamy głównie w imporcie z Jugosławji, co należy tłumaczyć wciągnięciem do obrotu kompensacyjnego nowych artykułów przemysłowych.

Odnośnie danych, dotyczących wywozu, dokonanego za pośrednictwem P. T. H. K., to dane tak mało odbiegają od cyfr G. U. S., że rozbieżności tych niema celu analizować. Warto jednakowoż zauważyć, pewną tendencję zmniejszania się wywozu rolniczego do wymienionych krajów. Dane te przedstawiają się następująco:

| Wywóz | Bułgarja 1933 | | Bułgarja 1934 | | Jugosławja 1933 | | Jugosławja 1934 | | Węgry 1933 | | Węgry 1934 | | Razem 1933 | | Razem 1934 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | t. zł. | % | t. zł. | % | t. zł. | % | t. zł. | % | t. zł. | % | t. zł. | % | t. zł. | % | t. zł. | % |
| Ogółem . . | 1580 | 100 | 2645 | 100 | 4209,5 | 100 | 5526 | 100 | 2077 | 100 | 2719 | 100 | 7866 | 100 | 10890 | 100 |
| Rolnicze . . | — | — | — | — | 234 | 5,6 | 72 | 1,4 | 158 | 7,6 | 247 | 9 | 392 | 4,9 | 319 | 2,9 |
| Nierolnicze . | 1580 | 100 | 2645 | 100 | 3975,5 | 94,4 | 5454 | 98,6 | 1919 | 92,4 | 2472 | 91 | 7474,5 | 95,1 | 10581 | 97,1 |

Nie będziemy dla szczupłości miejsca rozpatrywać bliżej przyczyn spadania wywozu rolniczego do wymienionych krajów. Wystarczy zauważyć, że głównym powodem malenia tego wywozu jest spadek pozycji wywozu nasion buraków do Jugosławji i na Węgry. Nasiona te bowiem stanowią jedyny artykuł wywozu rolniczego do Jugosławji i drugi, poza pakułami lnianemi, na Węgry.

Zobrazujemy następnie pozycje towarów składających się na przywóz rolniczy z wymienionych trzech krajów. Pozwoli to nam zdać sobie sprawę z charakteru tego importu. Odpowiednie cyfry G. U. S. za 1934 rok przedstawiają się jak następuje:

| Przywóz: | Bułgarja tys. zł. | Jugosławja tys. zł. | Węgry tys. zł. | Razem tys. zł. |
|---|---|---|---|---|
| Winogrona . . . | 831 | 98 | 136 | 1055 |
| Śliwki świeże . . | 46 | 503 | 140 | 689 |
| „ suszone . . | 31 | 1709 | — | 1740 |
| Orzechy . . . | — | 140 | — | 140 |
| Karpie żywe . . . | — | 116 | — | 116 |
| Nasiona lucerny, koniczyny . . . | — | — | 165 | 165 |
| Nasiona oleiste . . | — | — | 495 | 495 |
| Ogórki . . . . | — | — | 40 | 40 |
| Arbuzy i melony . . | — | — | 166 | 166 |
| Wiśnie i czereśnie . | — | — | 105 | 105 |
| Razem . | 908 | 2566 | 1247 | 4721 |

Gros importu zatem, to śliwki świeże i suszone, oraz winogrona, a więc import towaru produkowanego w kraju w niedostatecznych ilościach, względnie nieprodukowanego, a stanowiący owoc zastępczy dla konsumcji w okresie wysokich cen. Import wiśni i czereśni i ogórków ma natomiast miejsce na przednówku owocowym w okresie braku świeżego owoca na rynku. Pozostają zatem dla bliższego zbadania pozycje nasion lucerny (niedostateczna produkcja), oleistych i karpi.

Podajemy następnie dane odnoszące się do przywozu zarejestrowanego i przeprowadzonego przez P. T. H. K. w latach 1933 i 1934. Odpowiednie cyfry są następujące:

Ze względu na brak miejsca nie będziemy bliżej omawiali powyższych danych. Zauważymy jednakże, iż główny wzrost importu wiąże się z rozszerzeniem nomenklatury towarów. Ciekawem jest również przesuwanie się przywozu owoców z jednych krajów do drugich, co przypisuję się miernym urodzajom.

*II. Obrót kompensacyjny z Niemcami:* ma miejsce w ramach umowy clearingowej z dnia 14 października 1934 r. Po stronie eksportowej umowa ta dotyczy wyłącznie rolniczych artykułów (zaliczając do nich również spirytus surowy). W okresie omawianym, t. zn. do końca 1934 r. dokonano wywozu gęsi żywych za 2,4

miljona zł., masła za 1,5 miljona zł., oraz nieduże wartości spirytusu, drzewa i jaj. W chwili obecnej punkt ciężkości eksportu przesunął się na eksport spirytusu.

| Przywóz cyfry absol. | Bułgarja 1933 | | Bułgarja 1934 | | Jugosławja 1933 | | Jugosławja 1934 | | Węgry 1933 | | Węgry 1934 | | Razem 1933 | Razem 1934 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | t. zł. | % | t. zł. | % | t. zł. | % | t. zł. | % | t. zł. | % | t. zł. | % | t. zł. | t. zł. |
| Winogrona . . . | 521 | 65 | 946 | 75 | 72 | 9 | 131 | 9 | 200 | 26 | 184 | 16 | 793 | 1251 |
| Śliwki susz. . . . | 93 | 4 | 171 | 9,6 | 2417 | 95 | 1638 | 90,4 | — | — | — | — | 2510 | 1809 |
| „ śwież. . . | 7,5 | 0,9 | 62 | 9 | 721 | 71,1 | 504 | 70 | 284 | 28 | 152 | 21 | 1012,5 | 718 |
| Orzechy włoskie . | — | — | — | — | — | — | 229 | 100 | — | — | — | — | — | 229 |
| Jabłka . . . . . | — | — | — | — | 210 | 100 | — | — | — | — | — | — | 210 | — |
| Ryby śwież. . . | — | — | — | — | — | — | 123 | 100 | — | — | — | — | — | 123 |
| Powidła śliwkowe | — | — | — | — | — | — | 26 | 100 | — | — | — | — | — | 26 |
| Owoce świeże . . | — | — | — | — | 46 | 100 | — | — | — | — | — | — | 46 | — |
| Nasiona lucern. . | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 192 | 100 | — | 192 |
| Pestki dyni . . . | — | — | — | — | — | — | — | — | 212 | 100 | 541 | 100 | 212 | 541 |
| Ogórki św. . . . | — | — | — | — | — | — | — | — | 27 | 100 | 67 | 100 | 27 | 67 |
| Arbuzy . . . . . | — | — | — | — | — | — | — | — | 86 | 100 | 151 | 100 | 86 | 151 |
| Wiśnie i czereśnie | — | — | — | — | — | — | — | — | 69 | 100 | 152 | 100 | 69 | 152 |
| Razem . . . . . | 621,5 | 14 | 1179 | 22,8 | 3466 | 69 | 2641 | 50,2 | 878 | 17 | 1439 | 27 | 4965,5 | 5259 |

Po stronie importowej udział w 1934 r. artykułów rolniczych przedstawia się w sposób następujący (według P. T. H. K.):

| przywóz | ogółem | w tem artykuły rolnicze | nierolnicze |
|---|---|---|---|
| tys. zł. | 583 | 44 | 539 |
| % % | 100 | 7,5 | 92,5 |

udział zatem grupy rolniczej do całości obrotów przedstawia się odwrotnie akurat niż w obrotach z krajami naddunajskiemi.

W imporcie bowiem z krajów naddunajskich artykuły rolnicze grają rolę dominującą, nasz natomiast wywóz do nich jest głównie przemysłowy. *Z. Łopieński, J. Malewski.*

# DZIAŁALNOŚĆ IZB I ORGANIZACYJ ROLNICZYCH.

## Prace nad wytycznemi polityki zbożowej.

W Związku Izb i Organizacyj Rolniczych odbył się szereg posiedzeń w sprawie wytycznych polityki zbożowej. W dn. 4 i 5 kwietnia odbyły się posiedzenia specjalnej komisji. Tejże sprawie głównie poświęcone były, posiedzenia Prezydjum Związku w dn. 12 kwietnia oraz Komitetu w dn. 13 b. m. Po wyczerpującej dyskusji powzięto szereg rezolucyj, precyzujących stanowisko zorganizowanego rolnictwa. Opracowanie powziętych uchwał polecono biuru Związku. Podane one będą w następnym numerze Roln. Ekonomisty.

## Z Sekcji Izb Rolniczych.

Ostatnio w biurze Związku zostały ukończone prace nad projektem jednolitego systemu kasowo-rachunkowego dla izb rolniczych prowadzone w myśl wniosku przyjętego przez Zarząd Sekcji Izb Rolniczych, przy udziale komisji złożonej z 3-ch rzeczoznawców delegowanych przez Izby.

Uchwalono oprzeć projekt na zasadzie księgowości podwójnej mając na uwadze przedewszystkiem następujące względy:

a) System ten jest ekonomiczny t. j. 1) same księgi względnie kartoteki, są tańsze conajmniej o połowę od ksiąg używanych w systemie księgowości kameralnej, 2) wymaga mniej sił do pracy (w małych Izbach jedna osoba, w średnich buchalter i jego pomocnik).

b) gwarantuje łatwość kontroli i dzięki możności wciągania operacyj bieżących daje w każdej chwili aktualny obraz stanu gospodarczego Izby.

Przy opracowaniu projektu Związek stał na stanowisku, iż w dziale buchalterji Izby pracują siły księgowe wykwalifikowane, przeto projekt nie zawiera szczegółowych, zbyt sztywnych, przepisów zostawiając pewną swobodę wiedzy księgowego. Jedynie przepisy mające istotne znaczenie zostały ściśle sprecyzowane (np. czynności kasowe).

Projekt nie zawiera przepisów normujących amortyzację majątku ruchomego i nieruchomego Izb. Aczkolwiek poszczególne Izby wypowiedziały się za unormowaniem tej kwestji i Związek podjął wstępne prace w tym kierunku, to jednak wobec tego, iż nie jest znane zasadnicze stanowisko Ministerstwa w powyższej sprawie (jak dotychczas władze państwowe i samorządowe nie przeprowadzają amortyzacji majątku), Związek uznał za wskazane pominąć w projekcie to zagadnienie, z tem, że, po wypowiedzeniu się Ministerstwa co do samej zasady, gotów jest przedstawić dodatkowy projekt przepisów w tej materji.

## Z Centralnego Komitetu Spółek Wodnych przy Związku Izb i Organizacyj Roln. R. P.

Referat meljoracyjny Związku Izb i Organizacyj Rolniczych R. P. przeprowadził ostatnio ankietę wśród izb i organizacyj rolniczych regjonalnych w sprawie zadłużenia spółek wodnych i oceny ulg, wynikających z dekretów oddłużeniowych.

Materjał powyższy jest obecnie w opracowaniu i zostanie zreferowany na dorocznem zebraniu delegatów Związku Spółek Wodnych wraz z odpowiedniemi wnioskami. Plenarne zebranie Centralnego Komitetu Spółek Wodnych projektowane jeszcze z początku maja b. r. z udziałem przedstawicieli Związków Powiatowych Spółek Wodnych oraz zainteresowanych instytucyj. Na porządku dziennym zebrania projektowane jest również umieszczenie referatu, omawiającego aktualne zagadnienia w dziedzinie meljoracji.

## Izby Rolnicze w sprawie opieki nad pszczelnictwem.

Jednym z ważnych, lecz niedocenianych należycie do tej pory zagadnień w zakresie podnoszenia gospodarstwa wiejskiego jest sprawa opieki nad pszczelnictwem, w której ostatnio izby rolnicze, działające na terenie Kresów Wschodnich, poświęcają sporo uwagi. Wyrazem tego m. in. była wspólna konferencja, odbyta w końcu roku ubiegłego na terenie Poleskiej Izby Rolniczej przy współudziale przedstawicieli Izby Białostockiej, Poleskiej, Wileńskiej i Wołyńskiej. Zarówno na powyższej konferencji, jak i wystąpieniach późniejszych poszczególnych Izb wysuwany jest dezyderat utworzenia w Ministerstwie Rolnictwa specjalnego referatu dla spraw pszczelarstwa. Ponadto wysuwana jest sprawa usprawnienia organizacyj pszczelarskich i poddanie ich pod opiekę izb rolniczych. Stwierdzony został również brak niezbędnych danych statystycznych z tego zakresu i że luka ta powinna być możliwie rychło wypełniona.

Ponadto podkreślany jest brak należytego uwzględnienia nauki pszczelarstwa w programach szkół rolniczych przyczem w razie racjonalnego rozwiązania tego zagadnienia, pasieki szkół rolniczych stałyby się ośrodkami postępowego pszczelarstwa również dla całej okolicy.

W sprawie handlu produktami pasiek, zainteresowane czynniki rolnicze wysuwają potrzebę racjonalnej organizacji zbytu w tym zakresie, przyczem przedmiotem handlu winien być tylko miód dojrzały (zawierający niewięcej niż 18% wody przed sterylizowaniem) i zupełnie czysty.

Ponadto na wspomnianej wyżej konferencji w Poleskiej Izbie Rolniczej poruszona została sprawa standaryzacji uli oraz wywieranie wpływu przez samorząd rolniczy w kierunku obsadzenia dróg publicznych przedewszystkiem drzewami miododajnemi.

Jednym z najaktualniepjszych i ważnych zagadnień w tej dziedzinie jest sprawa przydziału cukru dla podkarmiania pszczół. Sprawą tą zajmuje się również Związek Izb i Organizacyj Rolniczych R. P., przedkładając właściwym czynnikom urzędowym w porozumieniu z izbami rolniczemi odpowiednie memorjały i wnioski.

## Współpraca Izby Rolniczej Kieleckiej ze spółdzielczością rolniczą.

Izba Rolnicza Kielecka od zarania swej działalności bierze czynny udział w pracach nad rozwojem spółdzielczości rolniczej w swoim okręgu, zwracając baczną uwagę na racjonalne rozmieszczenie poszczególnych placówek spółdzielczych.

W tym celu Izba przystąpiła już przed rokiem do opracowania rozwoju sieci spółdzielczości mleczarskiej na swoim terenie w porozumieniu ze Związkiem Rewizyjnym Spółdzielni Rolniczych.

Wszelkie zagadnienia programowe, dotyczące spółdzielczości rolniczej na terenie Izby są opracowane przez specjalną Komisję spółdzielczą Izby. Na terenie Okręgowych Towarzystw Rolniczych Izba w znacznym stopniu przeprowadziła już uruchomienie sekcyj spółdzielczych oraz popiera akcję oświatowo-spółdzielczą (w szczególności specjalne kursy spółdzielcze przy szkołach rolniczych).

Na rok budżetowy 1935/36 prócz funduszów na prowadzenie kursów spółdzielczych, Izba uwzględniła w swoim budżecie również 4 stypendja na kształcenie uczniów w szkołach spółdzielczych.

Nadmienić należy, że z ogólnej liczby 44 radców Izby — 17 jest ściśle związanych ze spółdzielczością przez czynną pracę w organizacjach spółdzielczych, bądź przez prowadzenie pracy oświatowo-spółdzielczej.

## Z Lwowskiej Izby Rolniczej.

Na ostatniem posiedzeniu Zarządu Lwowskiej Izby Rolniczej, odbytem w dn. 22 marca b. r. przyjęty został statut organizacyjny Biura Izby.

Nadto omawiano sprawy budżetowe i szereg spraw bieżących; m. in. poruszona była sprawa ostatniego okólnika Pana Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie nadzoru PP. Wojewodów nad izbami rolniczemi, przyczem Przewodniczący wyraził opinję, że wspomniany okólnik w sposób jasny i precyzyjny normuje sprawę stosunku samorządu rolniczego do władz nadzorczych.

# PRZEGLĄD RYNKÓW.

## Produkcja zboża i rynki zbożowe.

Ostatnie obliczenia Międzynarodowego Instytutu Rolniczego w Rzymie dostarczyły materjałów do poprawienia poprzednio ogłoszonych danych szacunkowych o wysokości produkcji pszenicy w kierunku jej zwiększenia. Według danych uwzględniających te poprawki światowa produkcja pszenicy w r. 1934/35 została oszacowana na 903 milj. q, co w porównaniu do ub. roku gosp. 1933/34 wynosi o 88 milj. q mniej. Produkcja światowa pszenicy jest w 1934/35 r. najniższą w stosunku do lat ubiegłych poczynaniach od 1924 r. Produkcja europejska natomiast, którą dla r. 1934/35 oszacowano na 411 milj. q jest wskutek wysiłków krajów europejskich dążących do zmniejszenia przywozu — wyższą niż w latach poprzednich (z wyjątkiem r. 1933/34).

Możliwości wywozowe dla pszenicy w 1934/35 r. zostały oszacowane przez Międzynarodowy Instytut Rolniczy na 238 milj. q. Jest to najniższa nadwyżka wywozowa jaką notowano w okresie ostatnich dziesirciu lat. W porównaniu do ubiegłego roku 1933/34 nadwyżka obecna jest o 71 milj. q niższa, zaś w stosunku do r. 1928/29 o 136 milj. q niższa.

Światowe zapotrzebowanie pszenicy w 1934/35 r. obliczono na 156 milj. q; z kwoty tej na Europę przypada 106 milj. q, na kraje pozaeuropejskie 50 milj. q.

Zestawiając nadwyżkę wywozową i przewidziany export w 1934/35 r.widzimy, że zapasy w końcu roku gosp. 1934/35 będą wynosić 82 milj. q. Porównując zapasy r. 1934/35 z zapasami lat ubiegłych stwierdzamy znaczny spadek. Wygórowane zapasy ostatnich lat, ciążące na rynku międzynarodowym będą zmniejszone w stosunku do lat 1932/33 i 1933/34 blisko o 50%.

Międzynarodowy handel pszenicą w pierwszem półroczu 1934/35 jest nieco słabszy niż w tymże okresie ub. roku. Wywóz w pierwszych 6-ciu miesiącach r. 1934/35 wynosi 72 milj. q wobec 76 miljonów q w tymże okresie roku ub.

Ceny pszenicy na światowych rynkach zbożowych wykazują ostatnio zwyżkę. Zwużka ta na rynkach amerykańskich jest stosunkowo nieznaczna; na rynkach europejskich występuje bardziej wyraźnie. Ceny pszenicy obecnie są wyższe zarówno od cen notowanych w tym samym okresie roku poprzedniego, jak i od przeciętnych cen ubiegłego roku gospodarczego (na rynkach amerykańskich — od przeciętnych cen za okres dwuletni). Kształtowanie się cen pszenicy na rynkach światowych przedstawia poniższa tablica:

**Ceny pszenicy za q (= 100 kg) w złotych**

| Okres | Chicago Hard Winter 2. | New York czerwona jaro-ozima | Liverpool przeciętna | Hamburg Manitoba I. | Rotterdam | Przeciętna Warszawa—Poznań |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Przeciętna 1929/30 r | 38.06 | 40.20 | 42 61 | 41.54 | — | 39.74 |
| " 1930/31 r. | 25.94 | 29.51 | 26.56 | 26,92 | — | 27.97 |
| " 1931/32 r. | 18.10 | 22.02 | 20.68 | 23,27 | 16.40 | 25.64 |
| " 1932/33 r. | 18.02 | 21.85 | 18.73 | 19.18 | 15.43 | 30.25 |
| " 1933/34 r. | 18.42 | 20.28 | 15,03 | 17.32 | 11.11 | 19.34 |
| 1934 r. 2— 7 IV | 17.36 | 19.16 | 13.50 | 16.18 | 10.66 | 19.11 |
| 1935 r. 18—23 II | . | 21.23 | 14.61 | 18.80 | 10.38 | 17.00 |
| 25— 2 III | 20.54 | 21.14 | 14.38 | 18.74 | 10.10 | 16.96 |
| 4— 9 | 20.22 | 20.71 | 14.07 | 18.53 | 10.31 | 16,96 |
| 11—16 | 19.52 | 20,23 | 14.19 | 18.54 | 10.84 | 16.96 |
| 18—23 | 19.71 | 20.27 | 14.44 | 18.72 | 11.32 | 16.47 |
| 25—30 | 20.17 | 20.46 | 14.51 | 19 08 | 12.34 | 16,09 |
| 1— 6 IV | 20.14 | 20.49 | 15 07 | 16.56 | 13.51 | 16.29 |

Ceny żyta w porównaniu z poprzednim okresem zmian nie wykazują.

**Ceny żyta za q (= 100 kg) w złotych**

| Okres | Chicago Nr. 2. | New York Nr. 2. | Hamburg Western Rye (cif) | Przeciętna Warszawa—Poznań |
|---|---|---|---|---|
| Przeciętna 1929/30 r. . . | 32.18 | 32.63 | 31.29 | 21.85 |
| " 1930/31 r. . . | 15.78 | 17.47 | — | 21.56 |
| " 1931/32 r. . . | 14.35 | 18.63 | 17.83 | 24.74 |
| " 1932/33 r. . . | 13.92 | 15.88 | 13.11 | 17.14 |
| " 1933/34 r. . . | 14.21 | 12.66 | 10,07 | 14.44 |
| 1934 r. 2— 7 IV . . | . | 11.54 | 9.02 | 14.59 |
| 1935 r. 18—23 II . . | . | 14.67 | 11.81 | 15.03 |
| 25— 2 III . . | . | 14.46 | 11.64 | 15.03 |
| 4— 9 . . . | . | 14.07 | 11.67 | 15.03 |
| 11—16 . . . | . | 13.28 | 10.81 | 15.03 |
| 18—23 . . . | . | 12.56 | 10.77 | 13.98 |
| 25—30 . . . | . | 12.74 | 10.76 | 13.39 |
| 1— 6 IV . . | . | 12.92 | 10.98 | 13.42 |

Poziom cen owsa w dalszym ciągu utrzymuje się na wysokim poziomie, zwłaszcza na rynkach amerykańskich; ostatnie tygodnie wykazują jedynie drobne wahania.

**Ceny owsa za q (= 100 kg) w złotych**

| Okres | Owies | | |
|---|---|---|---|
| | Chicago | Hamburg. | Przeciętna Warszawa—Poznań |
| Przeciętna 1929/30 r. | 28.17 | — | 20.74 |
| " 1930/31 r. | 20.41 | — | 23.42 |
| " 1931/32 r. | 14.98 | 16.32 | 22.95 |
| " 1932/33 r. | 12.49 | 13.56 | 14.73 |
| " 1933/34 r. | 14.52 | 10.01 | 13.17 |
| 1934 r. 2— 7 III | 12.39 | 8.84 | 12.12 |
| 1935 r. 18—23 II | 20.79 | 11.71 | 14.73 |
| 25— 2 III | 20.46 | 11.74 | 14.86 |
| 4— 9 | 19.78 | 11.78 | 14.98 |
| 11—16 | 20.06 | 11.64 | 14.98 |
| 18—23 | 17.85 | 11.70 | 14.37 |
| 25—30 | 18.82 | 11.69 | 14.52 |
| 1 — 6 IV | 19.32 | 11.87 | 14.69 |

**Ceny pszenicy za q (= 100 kg) w złotych**

| Okres | Warszawa | Poznań | Lwów | Równe |
|---|---|---|---|---|
| Przeciętna 1929/30 r. | 40.75 | 38.72 | — | — |
| " 1930/31 r. | 29.29 | 26.64 | — | — |
| " 1931/32 r. | 26.99 | 24.29 | — | — |
| " 1932/33 r. | 31 62 | 28.84 | — | — |
| " 1933/34 r. | 20.35 | 18.38 | 19.47 | — |
| 1934 r. 2— 7 IV . | 20,83 | 17.38 | 19.63 | 18.28 |
| 1935 r. 18—23 II . | 17.92 | 16 08 | 20.00 | 17.45 |
| 25— 2 III . | 17.92 | 16.00 | 19,68 | 17.36 |
| 4— 9 . | 17.92 | 16.00 | 19 75 | 17.15 |
| 11—16 . | 17.92 | 16.00 | 19,63 | 16.90 |
| 18—23 . | 17.55 | 15.38 | 18.79 | 16.13 |
| 25—30 . | 16.92 | 15.26 | 18.13 | 15 78 |
| 1— 6 IV . | 16.92 | 15.65 | 18.38 | 16.58 |

Na polskich rynkach zbożowych w dalszym ciągu zaznacza się zniżka cen zbóż. Ceny pszenicy najbardziej obniżyły się na giełdzie warszawskiej, w mniejszym stopniu na pozostałych, gdzie ostatni tydzień przyniósł nawet lekką poprawę. Ceny żyta naśladują ruch cen pszenicy. Poziom cen tych dwóch rodzajów zbóż jest niższy od poziomu w roku poprzednim.

**Ceny żyta za q (= 100 kg) w złotych**

| Okres | Warszawa | Poznań | Lwów | Równe |
|---|---|---|---|---|
| Przeciętna 1929/30 r. | 21.90 | 21.80 | — | — |
| „ 1930/31 r. | 21.85 | 21.26 | — | — |
| „ 1931/32 r. | 25.15 | 24.32 | — | — |
| „ 1932/33 r. | 17.86 | 16.41 | — | — |
| „ 1933/34 r. | 14.33 | 14.54 | 14.49 | — |
| 1934 r. 2—7 IV . | 14.50 | 14.68 | 15.03 | 12.25 |
| 1935 r. 18—23 II . | 14.56 | 15.50 | 15.78 | 13.90 |
| 25—2 III . | 14.56 | 15.50 | 15.88 | 13.75 |
| 4—9 . | 14.56 | 15.50 | 15.88 | 13.49 |
| 11—16 . | 14.56 | 15.50 | 15.88 | 13.10 |
| 18—23 . | 14.16 | 13.79 | 14.88 | 12.88 |
| 25—30 . | 12.86 | 13.92 | 14.38 | 12.63 |
| 1—6 IV . | 12.96 | 13.87 | 14.38 | 12.83 |

Co się tyczy cen jęczmienia, to poziom ich, mimo ciągle postępującej zniżki, w dalszym ciągu jest wysoki i przewyższa przeciętne ceny ostatnich dwóch lat gospodarczych. Ceny owsa nie wykazują większych zmian.

**Ceny jęczmienia za q (= 100 kg) w złotych**

| Okres | Warszawa | Poznań | Lwów | Równe |
|---|---|---|---|---|
| Przeciętna 1929/30 r. | 26.59 | 25.01 | — | — |
| „ 1920/31 r. | 25.66 | 26.05 | — | — |
| „ 1931/32 r. | 24.65 | 24.92 | — | — |
| „ 1932/33 r. | 17.18 | 17.03 | — | — |
| „ 1933/34 r. | 15.69 | 16.08 | — | — |
| 1934 r. 2—7 IV . | 15.75 | 15.75 | — | — |
| 1935 r. 18—23 II . | 21.20 | 21.38 | — | 15.80 |
| 25—2 III . | 20.50 | 20.96 | — | 15.63 |
| 4—9 . | 20.00 | 20.63 | — | 15.53 |
| 11—16 . | 19.90 | 20.63 | — | 15.23 |
| 18—23 . | 19.25 | 20.30 | — | 15.00 |
| 25—30 . | 18.30 | 19.75 | — | 14.50 |
| 1—6 IV . | 18.25 | 19.75 | — | 14.50 |

**Ceny owsa za q (=100 kg) w złotych.**

| Okres | Warszawa | Poznań | Lwów | Równe |
|---|---|---|---|---|
| Przeciętna 1929/30 | 21.49 | 19.95 | — | — |
| „ 1930/31 | 24.62 | 22.22 | — | — |
| „ 1931/32 | 23.74 | 21.16 | — | — |
| „ 1932/33 | 16.15 | 13.31 | — | — |
| „ 1933/34 | 13.42 | 12.91 | 11.60 | — |
| 1334 r. 2—7 IV | 12.25 | 11.99 | 12.42 | 9.50 |
| 1935 r. 18—23 II | 14.20 | 15.26 | 15.83 | 13.98 |
| 25—2 III | 14.47 | 15.25 | 15.83 | 15.21 |
| 4—9 | 14.77 | 15.18 | 15.83 | 14.66 |
| 11—16 | 14.92 | 15.04 | 15.83 | 14.59 |
| 18—23 | 14.71 | 15.03 | 15.83 | 13.63 |
| 25—30 | 14.50 | 14.53 | 15.58 | 13.07 |
| 1—6 IV | 14.50 | 14.89 | 15.58 | 13.60 |

## Eksport i rynki zbytu zwierząt rzeźnych i produktów uboju.

### A. Rynki zagraniczne.

Eksport żywej trzody z Polski w ostatnich tygodniach przedstawia się następująco:

| | Wiedeń | |
|---|---|---|
| | Dowóz świń żywych szt. | Cena średnia za 1 kg. ż. w. szyl* |
| Kwiecień | | |
| I tydzień | 2358 | 1.23½ |
| II tydzień | 2358 | 1.24 |

*) 100 S = 103 zł. W notowaniach uwzględniono ceny towaru mięsnego.

Porównanie poziomu cen na targowicy wiedeńskiej obecnie i w poprzednim okresie sprawozdawczym wskazuje, że w międzyczasie notowania zwyżkowały o ok. 6 gr. austr. na kg. W tej chwili trudno jeszcze wyrokować o stałości zwyżki, w każdym jednak razie stwierdzić należy, że na austryackim rynku hodowlanym dokonują się poważne przemiany, które w niedalekiej już przyszłości winny wyrazić się — według wszelkiej logiki — ogólną poprawą cen trzody. Chodzi tu mianowicie o stwierdzoną ponad wątpliwość poprawnę redukcję pogłowia śwnń w Austrji. Wywołana ona jest z jednej strony świadomem działaniem austrjackich czynników miarodajnych, z drugiej zaś — moment, pogłębiający kurczenie się zasobów hodowlanych, stanowi dotkliwa nieopłacalność tego działu produkcji.

Stąd też główną troską austrjackich sfer rolniczych jest dziś raczej wynalezienie dróg celem zapobieżenia dalszemu spadkowi pogłowia. Faktem również jest, że wyprzedaż dojrzałego materjału rzeźnego ma się ku końcowi. Być może zatem, że w tych już przesłankach należy szukać objaśnienia ostatniej poprawy cen w Wiedniu.

W poszukiwaniu sposobów załagodzenia dzisiejszych kłopotów hodowlanych Austrji nie brak, rzecz prosta, i stale żywotnych tendencyj do dalszych restrykcyj w zakresie importowym. Nie znajdują one jednak uzasadnienia w stanie faktycznym. Jeśli bowiem wyjść z bezspornego założenia, że Austrja w dziedzinie potrzeb konsumcji mięsa świńskiego skazana jest — z uwagi na swe przyrodne warunki — na stały, mniejszy lub większy, import z zagranicy, to oczekiwane zmniejszenie podaży trzody krajowej sprowadzić musi i tak nieuniknioną zwyżkę cen, a wślad zaś polepszenie rentowności produkcji. Zbędnem więc byłoby uciekanie się do jakichć radykalnych posunięć handlowo-politycznych, do których rząd nie odwołał się nawet w okresie olbrzymiego nadmiaru produkcji. Wątpliwem też wobec tego wydaje się, aby demagogiczne wezwania pewnego odłamu rzeczników autarkji znaleźć mogą posłuch na austrjackim terenie rządowym.

Eksport trzody polskiej do Czechosłowacji odbywa się w ramach normalnych kontyngentów przy mało zadawalającej tendencji rynkowej.

W zakresie eksportu innych gatunków zwierząt rzeźnych również nie zaszły żadne poważniejsze zmiany, w porównaniu z poprzednim okresem.

*Bekony, szynki i przetwory mięsne.*

Na angielskim rynku bekonowym zanotowana już przez nas mocna tendencja utrzymywała się i w obecnym okresie sprawozdawczym. Należy zaznaczyć, że na rynku nie ciążą żadne zapasy i zarówno handel hurtowy, jak detaliczny nie posiadają remanentów. O ile sprawdzi się pogłoska, że Kanada zmniejszy swe transporty

tygodniowe, wówczas nastąpi z pewnością zwyżka cen, zwłaszcza, że bezpośrednio przed świętami zapotrzebowanie na bekony ulegnie zwiększeniu.

Ceny bekonu na giełdzie londyńskiej w dniu 5 kwietnia za 1 cwt (50,8 kg) w shl. wynosiły: angielski 82 —91, duński 82 — 86, łotewski 76 — 78, irlandzki 80 — 94, holenderski 78 — 83, litewski 75 — 80, szwedzki 79 — 83, kanadyjski 74 — 78, estoński 77 — 80 i polski 74—78.

Ceny szynek peklowanych zwyżkowały o 2 shl. Za nasz towar płacono 84 — 86 shl. za 1 cwt.

Na rynku szynek w puszkach sytuacja bez zmiany. Cena polskich szynek wahała się w granicach 14,5 do 16 d. za 1 lbs. (0,45 kg).

Zanotować należy, że w ostatnim czasie podjęty został regularny eksport polskiego smalcu do Anglji. Rynek ten posiada olbrzymie wprost możliwości chłonne. Wystarczy wskazać, że w r. 1934 import smalcu do Anglji wyniósł ok. 2.800.000 cwt. wartości ok. 3.900.000 funt. st. Głównym dostawcą smalcu są od wielu lat St. Zjednoczone, które w r. ub. same dostarczyły do Anglji ok. 2.600.000 cwt., t. j. ok. 85% całego importu. Obecnie jednak przewiduje się, że St. Zjednoczone będą zmuszone poważnie ograniczyć swój eksport smalcu. Wywołane to jest znaczną redukcją pogłowia trzody, na co wpłynęła tak nieopłacalność produkcji, jak i klęska suszy w lecie i jesieni 1934 r. Według opinji amerykańskich sfer fachowych St. Zjednoczone będą miały w r. b. najmniejszą podaż trzody od lat 35.

Sytuacja ta wskazuje, że w najbliższym okresie Ameryka nie będzie w stanie eksportować tak znacznych ilości smalcu, jak w latach ubiegłych. Już w grudniu 1934 r. import smalcu amerykańskiego do Anglji zmniejszył się o połowę w porównaniu z anagolicznym miesiącem r. 1933. A podobną tendencję zaobserwowano i w miesiącach następnych.

Toteż zmniejszenie udziału Ameryki w obsłudze rynku angielskiego przy utrzymanem zapotrzebowaniu tego rynku otwiera szerokie możliwości dla innych dostawców, tutaj zaś w pierwszym rzędzie — Polski, która dysponuje poważnemi nadwyżkami w dziedzinie tłuszczów zwierzęcych. Ponieważ rynek angielski jest bardzo wybredny, o realnem wyzyskaniu otwierających się dziś możliwości decydować będzie jakość polskiego smalcu, z drugiej zaś poziom cen tego artykułu w Anglji. W daneej chwili ceny te nie kształtują się pomyślnie.

**B. Rynki krajowe.**

Do poprzedniego sprawozdania zakradł się błąd zecerski, który niniejszym prostujemy. Pisząc o ujawniającej się poprawie cen trzody, wyraziliśmy przypuszczenie, że w lutym r. b. osiągnęły one najniższy swój poziom. Wskutek omyłki wyszło „najwyższy", co, oczywiście, sprzeczne było z tendencją uwag. Istotnie, w okresie sprawozdawczym obserwujemy dalsze wzmocnienie się cen trzody. Mniej jednolitą tendencją nacechowany był ruch cen na rynku bydła i cieląt, gdzie w wielu miejscach sprzedażnych dały się zauważyć nastroje zniżkowe.

W zmianach cen, notowanych na głównych targowicach, orjentują poniższe tabelki.

**Ceny średnie trzody w złotych za 100 kg. ż. w.**

| Waga żywa w kg. | Warszawa | | | Poznań | | | Mysłowice | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | 15.III—31.III 1935 | 1.III—15.III 1935 | 1.III—31.III 1934 | 15.III—31.III 1935 | 1.III—15.III 1935 | 1.III—31.III 1934 | 15.III—31.III 1935 | 1.III—15.III 1935 | 1.III—31.III 1934 |
| Mięsiste ponad 80 | — | — | — | 49 | 53 | 66 | — | — | — |
| 80—100 | — | — | — | 50 | 58 | 71 | 61 | 57 | 80 |
| 100—120 | — | — | — | 61 | 64 | 75 | 63 | 65 | 91 |
| Mięsne od 110 wzwyż | 60 | 57 | 85 | — | — | — | — | — | — |
| 120—150 | — | — | — | 66 | 70 | 79 | 76 | 73 | 103 |
| 130—150 | 65 | 61 | 95 | — | — | — | — | — | — |
| ponad 150 | 69 | 66 | 103 | — | — | — | 85 | 81 | 115 |

**Ceny średnie bydła w złotych za 100 kg. ż. w.**

Notowania dotyczą zwierząt pierwszej jakości

| | Warszawa | | | Poznań | | | Mysłowice | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | 15.III—31.III 1935 | 15.II—28.II 1935 | 1.III—31.III 1934 | 1.III—15.III 1935 | 15.II—28.II 1935 | 1.III—31.III 1934 | 1.III—15.III 1935 | 15.II—28.II 1935 | 1.III—31.III 1934 |
| Woły . . | 63 | 65 | 78 | 50 | 52 | 66 | 63 | — | 65 |
| Buhaje . . | — | — | — | 45 | 48 | 62 | 58 | 55 | 64 |
| Krowy . . | 64 | 68 | 63 | 47 | 49 | 52 | 60 | 58 | 71 |
| Jałowice . . | — | — | — | 50 | 52 | 66 | 61 | 61 | 72 |
| Cielęta . . | 50 | 52 | 80 | 58 | 64 | 67 | 63 | 67 | 73 |

*S. K.*

# Rynek jajczarski

Z początkiem drugiej połowy marca b. r. — w parze ze wzrastającą produkcją — nastąpiła dalsza zniżka cen za jaja, zarówno w zakupie towaru oryginalnego, jakoteż w sprzedaży towaru eksportowego.

W ośrodkach produkcji płacono za 24-kopową skrzynię jaj oryginalnych 48 — 50 zł.

Ceny eksportowe wynosiły do Anglji, fob Gdynia 51 później 47 szylingów; do Hiszpanji — 270 — 280 franków fr.

W Warszawie płacono w hurcie, loco skład odbiorczy początkowo 50 — 62 zł. później 55 — 68 zł. za 24-kopową skrzynię jaj nowej produkcji.

Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie płacił swoim dostawcom 1 zł. za 1 kg. jaj.

W Małopolsce Wschodniej płacono loco magazyn eksportera 0,65 zł. za 1 kg. jaj.

*Francja.* Daleko znamienny objaw dalszego zanikania naszego eksportu jaj do Francji należy zanotować, iż kontyngent wywozowy przyznany Polsce na I-y kwartał b. r. w wysokości 2000 q pozostał prawie całkowicie niewykorzystany z powodu braku zamówień ze strony francuskich importerów.

*Gdańsk.* Do dnia 16 marca b. r. obowiązywały, odnośnie drogowego obrotu jajami na pograniczu polsko-gdańskiem następujące przepisy, oparte na umowie z 6 sierpnia 1934 r. o obrocie produktami rolniczemi. Dopuszczono do dowozu z pogranicza Polski na obszar Gdańska 60000 mandeli 900.000 sztuk jaj w roku. Ta ilość mogła być dostarczana kolejno przez 4 miejscowości graniczne w ilości tymczasowej po 200 mandeli t. j. po 3.000 sztuk jaj przez każdą z tych miejscowości.

Obecnie na podstawie dodatkowego układu zawartego pomiędzy gdańskim komisarzem targowym, a preze-

sem polskiej komisji rozdzielczej w Toruniu — powyżej podany kontyngent został podwyższony na 1.560.000 sztuk jaj rocznie (104.000 mandeli).

Z tej ilości wolno dowzić w kołowym ruchu granicznym na obszar Gdańska tygodniowo razem po 30.000 sztuk jaj (2.000 mandeli). W ten sposób już od 1-go kwietnia 1935 r. przez wymienione poniżej miejscowości graniczne można w następujących dniach tygodnia dostarczać z Polski po 2.500 jaj (500 mandeli) i to każdocześnie w czasie od godziny 3-ej do 11-ej przez Steinfliess — we wtorki przez Kolnik (Kohling) — w środy przez Karczemki (Karczemken) — w piątki przez Trzepowo (Streppau) — w soboty.

Gdański komisarz targowy zarządził, iż handlarze jaj osiedli na obszarze w. m. Gdańska winni u niego zgłaszać zapotrzebowania na jaja polskiego pochodzenia, przyczem zagroził karami za usiłowanie obejścia formalności i dróg wskazanych przy sprowadzeniu jaj z Polski.

Dostawcy polscy do zbiornic jajczarskich gdańskich winni się wykazać świadectwami dostaw, które wydają starostwie pogranicznych powiatów naszego Pomorza.

*Włochy.* Niemiecka prasa fachowa zwraca uwagę na dekret rządu włoskiego z 19 lutego 1935 r., którym zredukowano import jaj do 25% ilości sprowadzanej do Włoch w r. 1934, nasuwa przypuszczenie, iż nawet tak zredukowany kontyngent wwozowy jaj nie będzie mógł być wyzyskany.

Zarazem zwrócono uwagę, że wobec zmniejszonego już do minimum importu jaj do Włoch w II-em półroczu 1934 r., tylko względy polityczne, leżące poza obrębem właściwych interesów gospodarczych, mogłyby doprowadzić do zrealizowania wywozu jaj do Włoch, w ilości obecnie tam teoretycznie dopuszczonej.

Włochy po ukończeniu wojny światowej weszły w trzeci okres rozwoju swojego handlu jajami. Do roku 1928 Włochy zajmowały się reeksportem jaj, od r. 1929 stały się krajem importującym, a od r. 1934 weszły na drogę starań o samowystarczalność.

**Notowania cen za jaja z Polski na rynkach zagranicznych, loco wagon lub skład importera.**

| Kraj | | W czasie od 1 do 15 marca 1935 r. | W analogicznym okresie czasu r. 1934 |
|---|---|---|---|
| Anglja | za 120 jaj | 59/60 kg 6/9<br>53/54 „ 6/3 do 5/9 — 6/—<br>51/52 „ 5/6<br>M 5/— | 51/52 kg 5/6<br>do 5/— do 5/3<br>49/50 „ 5/3<br>do 5/—<br>M 4/6 do 4/6 |
| Austrja | za 1 jajo | 7 — $7^{1}/_{2}$ — $7^{3}/_{4}$ gr. austr. | $8^{3}/_{4}$ — $9^{3}/_{4}$ mieszane i z sortami utocznemi później<br>53/54 kg $9^{1}/_{4}$ gr. austr.<br>51/52 kg $8^{3}/_{4}$ gr. austr.<br>M 8 gr. austr. |
| Czechosłowacja | za 60 jaj | Nie notowano | Nie notowano |
| Francja | za 1000 jaj | Nie notowano | Nie notowano0 |
| Hiszpanja | za 100 jaj | 53/54 kg 12.20 pesetów<br>51/52 „ 11.95 „ | Nie notowano |
| Niemcy | za 1 jajo | Nie notowano | Nie notowano |
| Szwajcarja | za 100 jaj | Nie notowano | Nie notowano |
| Włochy | za 100 jaj | Nie notowano | 51/52 kg. 21 lirów<br>49/50 kg. 20 lirów |

*J. V.*

# Ceny drewna.

Zawarcie umowy angielsko-sowieckiej na dostawę w bieżącej kampanji miało swój ciąg dalszy: wskutek protestu Kanady, umowa została zrewidowana w sensie zniesienia „fall clause", ilość globalna pozostała ta sama 400.000 std., natomiast ceny obniżono, osiągając jednocześnie stabilizację rynku. Zniżka dotknęła, jeżeli chodzi o drewno sosnowe, głównie trecią klasę (15—20 szylingów na standarcie); nieznacznie obniżono ceny za pierwszą i drugą klasę (10 szylingów) oraz czwartą klasę (5 szylingów).

Większym zniżkom uległo drewno świerkowe i jodłowe (do 25 szylingów na standarcie).

Na rynku niemieckim sytuacja w dalszym ciągu bez zmian — polscy eksporterzy wstrzymują się z tranzakcjami w obawie przed zamrożeniem należności.

Ostatnio poważnem utrudnieniem dla eksportu jest zniżka kursu waluty belgijskiej. Jakkolwiek jest uadzieja, że ceny w Belgji pójdą szybko wgórę, tem niemniej wykonanie dawniejszych kontraktów narazić może eksporterów na straty.

Jak było do przewidywania eksport drewna w roku 1935 zmniejsza się w porównaniu z rokiem 1934. Według danych, zebranych dla C. I. B. ucierpiał jak dotąd, głównie eksport surowca, słupów telegraficznych, oraz papierówki. Dane za styczeń przedstawiają się, jak następuje.

W kraju płacono loco wagon stacja załadowania:

| | |
|---|---|
| *Dębowe:* | Złotych |
| bloki fornierowe | 180 —200 |
| bloki 30 — 39 cm I kl. | 50 — 60 |
| II kl. 25% mniej | |
| bloki 40 — 49 cm I kl. | 70 — 75 |
| II kl. 25% mniej | |
| bloki do 50 cm I kl. | 85 — 90 |
| II kl. 25% mniej | |
| dłużyce odziomkowe | 30 — 40 |
| dłużyce tartaczne | 25 — 30 |
| podkłody dębowe belgijskie za 1 sztukę | 5 —5½ |
| deski dębowe nieobrzynane I i II kl. | 60 — 65 |
| deski dębowe obrzynane | 120 —140 |
| deski dębowe i bale krajowe II kl. | 100 —110 |
| *Sosnowe:* | |
| bloki I kl. eksportowe od 30 cm w czubie | 48 — 52 |
| bloki II kl. krajowe od 25—30 cm | 35 — 38 |

| | |
|---|---|
| dłużyce tartaczne | 18 — 20 |
| słupy telegraficzne krajowe | 20 — 22 |
| słupy telegraficzne eksportowe | 24 — 25 |
| kopalniaki | 12 — 15 |
| materjały tarte eksportowe u/s | 38 — 40 |
| deski stolarskie nieobrzynane | 60 — 70 |
| deski budowlane | 30 — 35 |
| slipry za sztukę | 5 —5½ |
| belki | 45 — 50 |
| kantówka | 35 — 40 |
| łaty | 40 — 45 |
| deski podłogowe | 40 — 45 |
| *Swierk i Jodła:* | |
| dłużyce tartaczne | 14 — 16 |
| papierówka świerkowa za 1 m.p. | 8 — 10 |
| materjały tarte eksportowe U/S | 30 — 35 |
| *Bukowe:* | |
| kloce tartaczne od 26 cm w czubie | 25 — 28 |
| materjały tarte nieobrzynane | 40 — 45 |
| *Olcha:* | |
| fornierowa od 25 cm w czubie | 60 — 70 |
| kloce tartaczne krajowe 23—29 cm w czubie | 28 — 30 |
| kloce tartaczne krajowe 30—35 cm w czubie | 33 — 35 |
| *Jesionowe:* | |
| I kl. eksportowe od 35 cm w czubie | 60 — 65 |
| II kl. krajowe od 30—35 cm w czubie | 35 — 45 |
| *Osikowe:* | |
| kloce eksportowe (I kl.) od 25 cm w czubie | 50 — 60 |
| kloce krajowe (II i III kl.) | 25 — 30 |
| papierówka osikowa za mp. | 7 — 9 |
| *Brzozowe:* | |
| kloce I kl. eksportowe od 30 cm w czubie | 40 — 48 |
| kloce tartaczne krajowe od 25 cm w czubie | 18 — 20 |
| materjał tarty | 40 — 50 |

*W. B.*

| Sortymenty | Ogółem: | | | | w tem: Iglastych | | | | w tem: Liściastych | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1935 | % | 1934 | % | 1935 | % | 1934 | % | 1935 | 1934 |
| | | | m³ | | | | | | m³ | |
| Drewno opałowe | 3.272 | 2 | 2.817 | 1 | — | — | — | — | — | — |
| Kloce tartakowe | 11.946 | 6 | 51.181 | 20 | 7.037 | 3 | 45.442 | 18 | 4.909 | 5.739 |
| Kopalniaki | 10.793 | 6 | 8.771 | 4 | 10.793 | 6 | 8.771 | 4 | — | — |
| Papierówka | 34.560 | 18 | 62.621 | 25 | 34.560 | 18 | 62.621 | 25 | — | — |
| Słupy telegraficzne i inne drewno okrągłe | 1.942 | 1 | 4.631 | 2 | 1.942 | 1 | 4.631 | 2 | — | — |
| Podkłady | 16.279 | 8 | 5.668 | 2 | 13.427 | 7 | 3.936 | 1 | 2.852 | 1.732 |
| Drewno obrzynane | 499 | — | — | — | — | — | — | — | 499 | — |
| Klepka | 900 | — | 756 | — | 126 | — | — | — | 774 | 756 |
| Drewno tarte Deski heblowane Części skrzynkowe | 115.867 | 59 | 509 | 46 | 100.584 | 51 | 104.776 | 41 | 15.283 | 11.733 |
| Ogółem | 196.058 | 100 | 252.954 | 100 | 168.469 | 86 | 230.177 | 91 | 24.317 | 19.960 |
| w % ogółu | 16,1 | | 19,0 | | 13,8 | | 17,3 | | 2.0 | 1,5 |

# Światowy rynek nasion oleistych i pasz treściwych.

Ceny nasion oleistych, oraz olejów osiągnęły zwój najniższy poziom w 1934 r.

Przeciętne ceny w funtach sterlingów za 1 tonnę.

| | *Styczeń 1914 r.* | *1929 r.* | *1932 r.* | *1933 r.* | *1934 r.* | *1935 r.* |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Ziarna palmowe | 22.12.6 | 18.5.0 | 11.1.3 | 8.16.3 | 7.3.9 | 9.5.0 |
| Kopra S.F.M.S. | 28.17.6 | 23.0.0 | 5.0.3 | 11.7.6 | 9.5.0 | 12.8.9 |
| Soja | 7.15.0 | 11.5.0 | 7.5.0 | 6.7.6 | 5.16.3 | 6.17.6 |
| Orzeszki ziemne | 15.10.0 | 19.0.0 | 15.0.0 | 11.0.0 | 8.16.3 | 14.12.6 |
| Olej kokosowy | 43.10.0 | 34.7.6 | 23.17.6 | 18.0.0 | 13.10.0 | 18.7.6 |
| Olej arachidowy | 32.10.0 | 35.8.9 | 32.2.6 | 23.15.0 | 20.03.0 | 80.0.0 |

Silna zwyżka cen, jaka się zarysowała na rynku światowym w styczniu b. r., a będąca następstwem suszy w Stanach Zjednoczonych, oraz nieurodzaju orzeszków ziemnych w Indjach i soi w Mandżurji zdaje się posiadać pewne cechy trwałości. Wskazuje na to np. wzrost importu nasion oleistych do krajów europejskich w 1934 r. w stosunku do roku poprzedniego. Włochy, Danja, Belgja i Szwecja w roku 1934 importowały 1.150 tys. tonn w porównaniu do 954 tys. tonn w roku 1933, co oznacza wzrost o 20%. Anglja importowała 1.314 tys. tonn w 1934 r. w stosunku do 1.290 tys. tonn w 1933 roku; Holandja rozwija w dalszym ciągu swój potężny przemysł tłuszczowy; przywóz surowców oleistych do Holandji w 1934 r. osiągnął 744 tys. tonn wobec 537 tys. tonn w r. 1933; jednocześnie holenderski eksport olejów osiągnął cyfrę 182 tys. tonn.

Francja sprowadziła w 1934 r. tyleż nasion oleistych, co w roku poprzednim jednak przywóz w przeliczeniu na olej zmniejszył się, jeżeli zważymy, że zmniejszył się silnie przywóz łuskanych orzeszków ziemnych, a w tym samym stopniu wzrósł przywóz orzeszków w łupinach.

Niemcy, pomimo trudności finansowych, zmuszone były w r. 1934 importować 2.177 tys. tonn nasion oleistych; w przeliczeniu na oleje w stosunku do roku 1933-go przywóz zwiększył się wskutek zmniejszenia w ogólnym imporcie pozycji soji (wydajność oleju ca 15%) na korzyść kopry (wydajność oleju ca 60%).

W miesiącach styczniu i lutym r. b. obserwujemy znaczne kurczenie się importu nasion oleistych do Niemiec; import ten w stosunku do analogicznych miesięcy w latach 1934 i 1933-im przedstawia się jak następuje (w t):

| | *1935 r.* | *1934 r.* | *1933 r.* |
|---|---|---|---|
| Luty | 114,800 | 267.700 | 218.900 |
| Styczeń | 115,500 | 208,200 | 231,700 |

Równocześnie ze zmniejszeniem przywozu nasion oleistych wzrósł przywóz kuchów, w stosunku do roku ubiegłego jednak jest jeszcze o połowę mniejszy, niż w roku 1933 (w tonnach):

| | *r. 1935* | *r. 1934* | *r. 1933* |
|---|---|---|---|
| Luty | 35,300 | 1,500 | 81,500 |
| Styczeń | 36,700 | 1,200 | 82,500 |

Z całego importu w ciągu pierwszych 2 miesięcy b. r., wynoszącego 72,000 tonn, przywieziono *z Rosji* 26,100 tonn kuchów słonecznikowych, 19,500 tonn kuchów bawełnianych, oraz 2,500 tonn kuchów lnianych, tak więc przywieziono ***z Rosji razem 48.100 tonn, czyli 66%*** ***całego importu.*** Zarówno ograniczenie niemieckiego importu kuchów, jak dążenie do pokrycia gros zapotrzebowania w Rosji wynika z trudności walutowych i ciężkiej sytuacji finansowej Niemiec. Dalsze ograniczenie przywozu nasion oleistych, oraz pasz treściwych doprowadzić musi w konsekwencji bądź do zwiększenia przywozu gotowych tłuszczów, bądź też do ograniczenia ich wewnętrznego spożycia. Już dzisiaj daje się poważnie odczuć brak pasz białkowych. W Danji wystąpił silny spadek przywozu kuchów

| | *1935 r.* | *1934 r.* |
|---|---|---|
| luty | 55,000 | 64,600 |
| styczeń | 49.800 | 72.100 |

Przyczyna spadku przywozu kuchów leży w tym wypadku w dwukrotnie zwiększonym w stosunku do roku ub. przywozie zbóż pastewnych, a głównie taniej denaturowanej pszenicy francuskiej, która stanowi obecnie około 70% całego duńskiego importu zbożowego.

| *Przywóz zbóż do Danji* | *1935 r.* | *1934 r.* |
|---|---|---|
| luty | 82,800 (50,200) | 42,100 |
| styczeń | 108,900 (82,800) | 55,800 |

(Liczby w nawiasach dla pszenicy).

Denaturowaną pszenicę francuską oferowano w pierwszych dniach kwietnia po niesłychanie niskiej cenie 26 fr. (9 zł.) za 100 kg cif porty duńskie. W przeciwieństwie do innych krajów europejskich zwiększył się przywóz kuchów do Anglji, co tłumaczy się dążeniem do rozbudowy produkcji zwierzęcej w tym kraju. Nastąpił wzrost przywozu przedewszystkiem kuchów z orzecha ziemnego 219,000 tonn w roku 1934 w stosunku do 110,000 tonn w roku 1933, oraz kuchów lnianych 566,890 tonn w roku 1934 w stosunku do 393,600 tonn w roku 1933.

W światowym imporcie kuchów Anglja stopniowo zajmuje miejsce Niemiec.

Po zniżce cen nasion oleistych i olejów, jaka nastąpiła na rynku światowym w ciągu marca, w pierwszych dniach kwietnia ceny nieznacznie zwyżkowały, wykazując tendencję mocniejszą.

Poważnie zwyżkowały i zwyżkują w dalszym ciągu ceny orzeszków ziemnych wskutek katastrofalnego nieurodzaju w Indjach Wschodnich (przewidywany zbiór o połowę mniejszy niż w roku ubiegłym).

Ceny na siemię lniane pomimo znacznego urodzaju w Argentynie wykazują również tendencję mocną. Znaczną podaż siemienia La Plata równoważy zapotrzebowanie krajów odbiorczych, zwłaszcza silne ze strony Stanów Zjednoczonych.

Na światowym rynku olejów sytuacja naogół bez zmiany. Na rynku krajowym ceny utrzymane przy tendencji słabej bez popytu.

Na światowym rynku kuchów ostatnio zarysowała się tendencja nieco mocniejsza, na rynku krajowym tendencja zniżkowa.

*Ceny nasion oleistych cif Rotterdam:*

| | *7.III.* | *14.III.* | *21.III.* | *28.III.* | *4.IV.* |
|---|---|---|---|---|---|
| Kopra | 32,50 | 29,53 | 30,— | 31,25 | 32,03 |
| Ziarna palmowe | 24,84 | 22,96 | 22,18 | 23,28 | 23,63 |
| Orz. arachidy | 37,56 | 33,90 | 27,75 | 35,62 | 37,03 |
| Soja | 18,75 | 17,50 | 17,50 | 18,43 | 18,12 |
| Sezam | 40,50 | 41,66 | 39,37 | 38,12 | 38,12 |
| siem. lniane La Pl. | 23,40 | 22,81, | 23,12 | 23,12 | 23,43 |
| siem. lniane Bombay | — | — | — | — | — |
| rzepak Toria | 29,68 | 28,75 | 28,75 | 27,04 | 30,62 |

*Ceny olejów surowych cif Rotterdam:*

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Olej kokosowy | 52,20 | 48,60 | 49,50 | 50,40 |
| „ palmowy | 52,20 | 50,40 | 51,30 | 52,20 |
| „ arachidowy | 73,80 | 70,20 | 70,20 | 71,10 |
| „ lniany | 40,95 | 39,15 | 39,15 | 39,15 |
| „ sojowy | 58,75 | 54,35 | 54,35 | 56,25 |

*Ceny olejów w Polsce f-co wagon olejarnia:*

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Olej lniany surowy | — | 175 | 175 | 175 | 175 |
| „ rzepakowy | — | 115 | 115 | 115 | 115 |
| „ kokosowy | — | 65 | 63 | 68,50 | 69,50 |
| „ palmowy | — | 65 | 63 | 68,50 | 69,50 |

# KRONIKA KRAJOWA.

## Premjowa Pożyczka Inwestycyjna.

Dnia 29 marca 1935 r. weszła w życie uchwalona w ~~dniu~~ 26.III. b. r., ustawa o upoważnieniu Ministra Skarbu do wypuszczenia wewnętrznej pożyczki inwestycyjnej. ustawa ta upoważnia Ministra Skarbu do wypuszczenia pożyczki wewnętrznej w obligacjach na okaziciela, do wysokości łącznej kwoty imiennej 200.000.000 złotych w złocie. Sumy uzyskane z subskrypcji tej pożyczki mają być przeznaczone na rozbudowę sieci komunikacyjnej, roboty wodne i popieranie ruchu budowlanego oraz na inne inwestycje gospodarcze o znaczeniu ogólnopaństwo-

wem; mogą być również zużyte na częściową spłatę lub konwersję innych tytułów długu wewnętrznego Skarbu Państwa.

Omawiana pożyczka inwestycyjna ma charakter pożyczki długoterminowej. Jednak spłata jej nastąpi w myśl ustawy najpóźniej w ciągu lat pięćdziesięciu od daty jej wypuszczenia drogą stopniowego umarzania obligacyj, losowanych w tym celu stosownie do ustalonego planu umorzenia.

Powyższa ustawa pozwala na ustanowienie, obok stałych odsetek, premij, które będą rozdzielane pomiędzy obligacje drogą losowania.

Obligacje pożyczki mają wszelkie prawa papierów pupilarnych. Kapitał i odsetki pożyczki są zabezpieczone całym ruchomym i nieruchomym majątkiem Państwa.

Zaznaczyć należy, że obligacje pożyczki oraz przychody z tych obligacyj są zwolnione od wszelkich podatków i danin państwowych oraz samorządowych.

Warunki pożyczki oraz warunki jej wypuszczenia w odniesieniu do poszczególnych jej emisyj — ustala Minister Skarbu. Jedynie ustalenie wysokości łącznego kosztu rocznego obsługi pożyczki z tytułem odsetek stałych, premij oraz umorzenia ustawa pozostawa Radzie Ministrów.

Na podstawie upoważnienia wyżej omówionej ustawy, dn. 29 marca b. r. Minister Skarbu wydał rozporządzenie o wypuszczeniu 3% Premjowej Pożyczki Inwestycyjnej. Rozporządzenie to zawiera szczegółowe postanowienia odnośnie warunków pożyczki.

W myśl tego rozporządzenia pożyczka zostanie wypuszczona z dniem 1 maja 1935 r. w obligacjach na okaziciela wartości nominalnej po 100 złotych w złocie każda.

Poza oprocentowaniem stałem w wysokości 3% w stosunku rocznym, płatnem co 4 miesiące z dołu za zwrotem odpowiednich kuponów, zostały ustanowione dla obligacyj pożyczki dwa rodzaje premij: a) w postaci wygranych rozlosowywanych co 4 miesiące oraz b) w postaci nadpłaty ponad wartość imienną w cenie wykupu obligacyj umarzanych.

Na wygrane przeznacza się corocznie, w obliczeniu na jedną emisję w kwocie imiennej 100 miljonów złotych, następujące sumy:

| Dziesięciolecia | Ilość wygranych rocznia | Ogólna kwota zł. |
|---|---|---|
| I | 3.200 | 4.475.000 |
| II | 3.000 | 4.125.000 |
| III | 3.000 | 3.300.000 |
| IV | 3.000 | 2.475.000 |
| V pierwsze 9 lat | 2.000 | 1.650.000 |
| ostatni rok | 3.000 | 4.125.000 |

Razem w ciągu 50 lat na 100.000 obligacyj 143.000 wygranych.

Obligacje pożyczki aż do dnia wylosowania ich do umorzenia stale uczestniczą w losowaniach wygranych, przyczem obligacje, na które padną wygrane, nie tracą prawa do udziału w następnych losowaniach wygranych.

Premje w postaci nadpłaty w cenie wykupu obligacyj umarzanych wynoszą: dla obligacyj wylosowanych w pierwszych 30 latach okresu umarzania pożyczki 20% wartości imiennej obligacyj; w ciągu pięciu lat ostatniego dziesięciolecia 25%; w ostatniem pięcioleciu 30%. Premje te będą wypłacane równocześnie z wypłatą kapitału obligacyj.

Należy ponadto zaznaczyć, że właściciele obligacyj 6% Pożyczki Narodowej mogą swemi obligacjami tej pożyczki w/g ich wartości nominalnej opłacić do 50% własnej subskrypcji na 3% Premjową Pożyczkę Inwestycyjną.

W przeciwieństwie do Pożyczki Narodowej, która miała charakter pożyczki konsumcyjnej, gdyż miała służyć na pokrycie niedoborów budżetowych obecna pożyczka zostanie zużyta całkowicie na cele pozabudżetowe, na przeprowadzenie szeregu prac niezbędnych dla naszego życia gospodarczego.

3% Premjowa Pożyczka Inwestycyjna jest papierem wartościowym o cechach oszczędnościowych zabezpieczającym dzięki wprowadzonym premjom amortyzacyjnym zwrot włożonego kapitału z nadpłatą.

Z powyższego krótkiego omówienia wyraźnie jest widoczny wyraźnie atrakcyjny charakter pożyczki, który niewątpliwie wzbudzi duże zainteresowanie subskrypcją w szerokich rzeszach ludności.

## Bank Gospodarstwa Krajowego w 1934 r.

1934 r. zaznaczył się wzrostem operacyj Banku. Świadczy o tem zwiększenie ogólnych obrotów o 2,8 miljardów w porównaniu do roku poprzedniego. Suma bilansowa wzrosła o 44,5 milj., t. j. do 2,211,1 milj. zł. Wzrost ten jest wynikiem zwiększenia się środków obrotowych Banku oraz rozszerzenia działalności kredytowej. Wysokość ważniejszych pozycyj bilansowych na koniec poszczególnych lat przedstawia załączona tabelka.

| | miljony złotych | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Kapitały własne | Wkłady | Lokaty skarbu państwa | Razem | Kredyty gotówkowe | Kredyty emisyjne | Razem | Suma bilansowa |
| 1924 | 40 | 68 | 2 | 70 | 96 | 67 | 163 | 283 |
| 1928 | 195 | 325 | 388 | 713 | 747 | 584 | 1331 | 1715 |
| 1929 | 201 | 255 | 417 | 672 | 809 | 663 | 1472 | 1831 |
| 1930 | 208 | 243 | 509 | 752 | 1015 | 735 | 1750 | 2151 |
| 1931 | 214 | 238 | 507 | 745 | 1084 | 792 | 1876 | 2183 |
| 1932 | 219 | 261 | 284 | 745 | 1023 | 838 | 1861 | 2160 |
| 1933 | 221 | 237 | 532 | 769 | 1038 | 823 | 1861 | 2167 |
| 1934 | 197 | 314 | 489 | 803 | 1075 | 807 | 1882 | 2211 |

Kapitały własne uległy zmniejszeniu o 24 miljony wskutek wykorzystania rezerw utworzonych w latach pomyślnej konjunktury, głównie na cele oddłużeniowe. Kapitał zakładowy pozostał niezmieniony w sumie 150 milj. zł., natomiast fundusz rezerwowy oraz specjalna rezerwa dla emitowanych przez Bank papierów wartościowych zwiększyła się w ciągu roku o przeszło 2 miljony złotych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, iż wzrost wkładów zaznaczył się we wszystkich kategorjach wkład-

ców, zarówno instytucyj i osób prywatnych, jak instytucyj państwowych i samorządowych. Przyczem zaznacza się stały i znaczny przyrost wkładów oszczędnościowych, które w końcu roku osiągnęły sumę 63,5 milj. zł.

Udział poszczególnych gałęzi gospodarczych w ogólnej sumie kredytów, udzielonych przez Bank na koniec ostatnich dwuch lat operacyjnych, przedstawiał się następująco:

| Grupy gospodarcze | miljony złotych | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 31.XII.1933 | | 31.XII.1934 | | | |
| | Razem | % | Kred. gotówk. | Kred. emisyjne | Razem | % |
| I. Kredyty dla inst. państw. przedsięb. państw. oraz koncernowych¹) | 332 | 17.8 | 165 | 128 | 293 | 15,6 |
| II. Kred. budowlane | 532 | 28.5 | 361 | 207 | 568 | 30,2 |
| III. „ samorządowe | 434 | 23,3 | 106²) | 330³) | 436 | 23,1 |
| IV. „ przemysłowe | 213 | 11.5 | 226⁴) | 22 | 248 | 13,2 |
| V. „ rolne⁵) | 161 | 8.7 | 102 | 61 | 163 | 8,7 |
| VI. „ dla banków akcyjnych | 68 | 3.7 | 62 | — | 62 | 3,3 |
| VII. Inne kredyty | 121 | 6.5 | 53 | 59 | 112 | 5,9 |
| | 1861 | 100.0 | 1075 | 807 | 1882 | 100.0 |

[1]) bez pożyczek budowlanych oraz przemysłowych.

[2]) bez pożyczek budowlanych dla samorządów w wysokości 43 milj. zł., natomiast łącznie z pożyczkami dla komunalnych kas oszczędności w wysokości 17 milj. zł.

[3]) bez dwu pożyczek dla Skarbu Państwa w wysokości 128 milj. zł.

[4]) w tem przedsiębiorstwa przemysłowe 29 milj. zł. oraz koncernowe 36 milj. zł.

[5]) rolnictwo, spółdzielnie rolnicze i handlowe oraz handel rolny.

Jak wynika z przytoczonych liczb, silniejszy wzrost, poza kredytami budowlanemi, wykazują pożyczki dla przemysłu prywatnego. Podkreślić należy fakt stałego zmniejszania się zadłużenia przedsiębiorstw koncernowych dzięki znacznej poprawie ich dochodowości.

Największą sumę stanowią pożyczki budowlane, gdyż w dziale tym Bank rozwijał najżywszą działalność. Akcja kredytowo-budowlana w 1934 r. obejmowała, poza drobnem budownictwem mieszkaniowym, budowę domów blokowych; nadto zostały wydzielone kontyngenty na wykończenie budowli poprzednio finansowanych. W roku sprawozdawczym podjęto również w szerszym zakresie kwestję budownictwa robotniczego przez powołanie do życia specjalnej instytucji p. n. Towarzystwa Osiedli Robotniczych S. z o. o.

W zakresie kredytów rolniczych Bank udzielał jedynie pożyczek pod rejestrowy zastaw zboża, których ogółem rozprowadzono 6,6 milj. zł. Pozatem przy pomocy Banku Akceptacyjnego, B.G.K. w dalszym ciągu prowadził rozpoczętą w 1933 r. akcję konwersyjną. Ogółem zawarto pod koniec roku sprawozdawczego 1,001 układów na sumę 20 milj. zł.

Należy zaznaczyć, że wypłacalność dłużników z tytułu należnych odsetek i rat kapitałowych od zawartych układów jest naogół dobra.

Spadek kredytów powstał w znacznej części nie wskutek spłat gotówkowych, lecz w związku z przejęciem zadłużenia kilku pożyczek sanacyjnych dla banków przez przedsiębiorstwa należące do innych grup gospodarczych.

Czysty zysk banku wynosi okrągło 3 milj. zł. Zysk ten zgodnie z dekretem Prezydenta R. P. będzie podzielony w ten sposób, że 35% przeznacza się na specjalną rezerwę dla listów zastawnych i obligacyj Banku, 20% na fundusz rezerwowy, 35% do rozporządzenia Rządu, a resztę, t. j. 10% na inne cele przewidziane w statucie.

## Zniżka cen spirytusu.

W Nr. 13 Dziennika Ustaw z dn. 23.II.1935 r. ukazało się rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 16.II.1935 r. o ustaleniu kosztów własnych, opłaty monopolowej oraz cen sprzedażnych spirytusu na cele konsumcyjne i wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego.

Omawiane rozporządzenie ustala opłatę monopolową łącznie z udziałem związków komunalnych i samorządu wojewódzkiego od 1 litra spirytusu 100° na cele komsumcyjne wyrobionego w kraju w wysokości zł 4,50, a dodatek do tej opłaty, o którym mowa w art. 42 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 11.VII.1932 r. o monopolu spirytusowym — w wysokości zł. 1.10.

Opłata monopolowa od spirytusu sprowadzonego z zagranicy lub z obszaru wolnego miasta Gdańska, do wyrobu wódek gatunkowych, esencyj, konserwacji napojów winnych i soków oraz wszelkich artykułów spożywczych oraz od spirytusu zawartego w wyżej wymienionych wyrobach, sprowadzanych z zagranicy lub z obszaru wolnego miasta Gdańska, — została ustalona w wysokości zł 5,60 za 1 litr 100°.

Cenę sprzedażną spirytusu do wyrobu wódek gatunkowych, esencyj, konserwacji napojów winnych i soków oraz wszelkich artykułów spożywczych, wydanego do naczyń odbiorcy w składzie wskazanym przez P. M. S., — omawiane rozporządzenie ustala za 1 litr 100° w wysokości zł 7,50. W cenie tej mieści się koszt własny spirytusu oczyszczanego na cele komsumcyjne w wysokości zł 1,90 za litr spirytusu 100°.

Do cen sprzedażnych spirytusu na wyżej wymienione cele będzie doliczane za spirytus podwójnie oczyszczony zł 0,20, a za luksusowy — zł 0,35 od 1 litra spirytusu 100°.

Detaliczne ceny sprzedażne wyrobów monopolowych konsumcyjnych również uległy poważnej obniżce.

Omawiane rozporządzenie weszło w życie dn. 24 lutego b. r. Jednocześnie straciły moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 23.IX.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 704) oraz z dn. 9.III.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 110).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 16.II.1935 r. przynosi dalszą zniżkę cen napojów alkoholowych (pierwsze poważniejsze obniżenie cen miało miejsce w 1932 r.). W stosunku do cen ustalonych rozporządzeniami Mini-

stra Skarbu z dn. 23.IX.1932 r. i 9.III.1933 r. zniżka cen wynosi do 25%.

Poprzednio przeprowadzone obniżki cen napojów alkoholowych wpłynęły jedynie hamująco na spadek spożycia trunków. Obecna bądźcobądź poważna obniżka cen może spowodować wydatniejszy wzrost spożycia.

Na skutek b. poważnego spadku spożycia napojów alkoholowych, P. M. S. był zmuszony ograniczyć do minimum swe zapotrzebowanie na surowy spirytus przeznaczony do wyrobu trunków, co skolei musiało niekorzystnie odbić się na przerobie ziemniaków na spirytus w gorzelniach rolniczych, przeto obecne posunęcie Rządu należy oceniać pozytywnie z punktu widzenia interesów produkcji gorzelniczej, a co zatem idzie i całego naszego rolnictwa.

# KRONIKA ZAGRANICZNA.

## BELGJA

### Podatek obrotowy od importu drewna.

W połowie marca b. r. ukazało się rozporządzenie, na podstawie którego szereg gatunków drewna został zarówno w odniesieniu do obrotu krajowego, jak i przy imporcie, obciążony podatkiem obrotowym w wysokości 5% ad valorem. Podatek objął kłody kopalniaki i inne drewno surowe, drewno ciosane, tarcicę, słupy telegraficzne, podkłady kolejowe, klepki, beczki i skrzynie. Nie podlega natomiast opodatkowaniu drewno opałowe, papierówka oraz dykty.

## BUŁGARJA

### Nowa ustawa odłużeniowa.

Dotychczasowe ustawodawstwo oddłużeniowe w Bułgarji okazało się, wraz z przedłużaniem się okresu depresji gospodarczej, niewystarczające z punktu najbardziej obciążonej długami gałęzi gospodarstwa narodowego, jaką stanowi rolnictwo.

W związku z tem przepisy oddłużeniowe zostały w roku bieżącym znowelizowane, przyczem zmiana ich polega przedewszystkiem na wprowadzeniu dalszych ulg w spłacie długów, ciążących na warsztatach rolnych. Obecna ustawa przewiduje rozłożenie spłaty długów o wysokości do 1 miljona lew na dziesięć lat przy oprocentowaniu 6% p. a. W pierwszych 2 latach mają być spłacane tylko odsetki, amortyzacja zaś długów rozpocząć się ma dopiero w trzecim roku.

Nowa ustawa objęła poza rolnictwem również długi obciążające wszelkie inne zawody, co jest równoznaczne z wprowadzeniem moratorjum powszechnego.

### Monopol zakupu i wywozu drewna.

W końcu marca b. r. ogłoszone zostało rozporządzenie, na podstawie którego Bank Rolniczy i Spółdzielczy otrzymał wyłączne prawo zakupu i eksportu 4.000 tonn okrągłego drewna orzechowego.

Według przepisów rozporządzenia poszczególni posiadacze drewna są obowiązani do zgłoszenia w Banku w ciągu miesiąca swoich zapasów drewna. Specjalna komisja, powołana do życia przy Banku, dokona przeglądu zgłoszonych zapasów oraz wyboru drewna, które zostanie przez Bank nabyte. Posiadacze są obowiązani do wydania drewna wybranego przez komisję, jak również do przyjęcia ceny przez nią wyznaczonej.

Towar wybrany przez komisję zostanie zakupiony przez Bank Rolniczy i Spółdzielczy, który następnie będzie eksportował drewno w swojem imieniu i na własny rachunek.

Czysty zysk z monopolu ma wpływać na fundusz popierania uprawy orzecha.

Specjalne postępowanie przewiduje rozporządzenie w odniesieniu do fabryk fornierów. Fabryki te mają płacić podatek monopolowy w wysokości 200 lew od każdego m³ drewna, które znajduje się w ich posiadaniu i niezostało obrobione do chwili wejścia w życie rozporządzenia. Fabryki fornierów powinny pozatem prowadzić księgowość, obejmującą zarówno drewno przez nie zakupione, jak i drewno poddawane obróbce na cudzy rachunek. Księgowość ta podlega kontroli sprawowanej przez Bank Rolniczy i Spółdzielczy. Bank jest również uprawniony do dostarczania fabrykom fornierów drewna surowego po cenie eksportowej.

## CZECHOSŁOWACJA

### Projekt syndykatu lniarskiego

Od dłuższego czasu przedmiotem dyskusji jest zagadnienie utworzenia w Czechosłowacji syndykatu lniarskiego; w ostatnich dniach nadeszły wiadomości, które stwierdzają, że rozmowy na ten temat weszły w stadjum, które pozwala przypuszczać, że w roku bieżącym syndykat taki zostanie utworzony.

Zadaniem projektowanego syndykatu będzie w pierwszym rzędzie zapewnienie zbytu dla krajowej produkcji lnu i konopi oraz podniesienia jakości lnu i konopi, produkowanych w kraju, do poziomu nieustępującego surowcom zagranicznym.

Uprawa lnu obejmuje obecnie w Czechosłowacji powierzchnię ca 6000 ha. Przy odpowiedniem zmniejszeniu importu lnu z zagranicy, co będzie zadaniem syndykatu, można będzie, zdaniem jego inicjatorów, poważnie powiększyć obszar uprawy lnu bez obawy ujemnego oddziałania wzrostu produkcji na poziom cen, uzyskiwanych za len przez producenta. Akcja rozszerzenia uprawy lnu zakrojona jest na najbliższe 5 lat.

Z problemem podniesienia jakości włókna lnianego produkowanego w Czechosłowacji wiąże się projekt budowy nowoczesnych międlarni lnu.

# STATYSTYKA

## Przywóz i wywóz niektórych artykułów rolniczych według wydawnictw Gł. Urzędu Statystycznego.

### Przywóz.

| | SIERPIEŃ — LUTY w tonnach 1934/35 | SIERPIEŃ — LUTY w tonnach 1933/34 | SIERPIEŃ — LUTY w tys. złotych 1934/35 | SIERPIEŃ — LUTY w tys. złotych 1933/34 |
|---|---|---|---|---|
| OBRÓT WSZYSTKIEMI TOWARAMI | **1.533.815** | **1.562.979** | **462.734** | **498.751** |
| Pszenica | 382 | 22.850 | 78 | 2.956 |
| Żyto | 25 | 10.433 | 7 | 993 |
| Jęczmień | 0 | 3 | 0 | 0 |
| Owies | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Kukurydza | 48 | 1.741 | 8 | 178 |
| Ryż | 4.025 | 19.467 | 971 | 3.707 |
| Nasiona past. i traw | 83 | 157 | 170 | 153 |
| „ oleiste | 22.749 | 44.749 | 5.291 | 11.267 |
| Cebula | 191 | 2 | 37 | 0 |
| Len i konopie | 150 | 601 | 447 | 971 |
| Jabłka świeże | 1.253 | 1.936 | 556 | 995 |
| Śliwki „ | 1.993 | 5.140 | 781 | 1.153 |
| Śliwki suszone | 2.751 | 4.704 | 5.707 | 2.772 |
| Cytryny | 7.173 | 6.150 | 2.474 | 2.165 |
| Pomarańcze i mandarynki | 14.555 | 1.282 | 6.078 | 820 |
| Winogrona | 5.348 | 3.246 | 3.157 | 2.174 |
| Orzechy włoskie i laskowe | 1.056 | 941 | 1.380 | 1.466 |
| Łoje zwierzęce nieprzerobione | 1.880 | 4.963 | 1.008 | 2.959 |
| Skóry surowe | 15.368 | 11.179 | 18.336 | 15.158 |
| Wełna | 6.891 | 11.386 | 19.690 | 40.881 |
| Jelita | 779 | 515 | 2.102 | 1.446 |
| Mąka pszenna | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Mąka żytnia | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Słód | 115 | 13 | 48 | 37 |
| Makuchy niewymienione | 3.867 | 5.076 | 459 | 774 |

### Wywóz.

| | SIERPIEŃ — LUTY w tonnach 1934/35 | SIERPIEŃ — LUTY w tonnach 1933/34 | SIERPIEŃ — LUTY w tys. złotych 1934/35 | SIERPIEŃ — LUTY w tys. złotych 1933/34 |
|---|---|---|---|---|
| OBRÓT WSZYSTKIEMI TOWARAMI | **8.703.397** | **7.479.538** | **567.968** | **592.127** |
| Pszenica | 14.302 | 10.075 | 2.735 | 1.945 |
| Żyto | 283.378 | 285.950 | 28.228 | 26.874 |
| Jęczmień | 263.557 | 111.629 | 37.821 | 13.175 |
| Owies | 26.703 | 3.088 | 3.348 | 578 |
| Ryż | 13.301 | 6.592 | 2.218 | 1.399 |
| Strączkowe | 9.702 | 30.687 | 3.897 | 9.285 |
| Nasiona pastew. i traw | 16.842 | 16.536 | 8.170 | 8.339 |
| „ oleiste | 2.966 | 10.657 | 5.404 | 6.034 |
| „ buraków cukrowych | 2.828 | 4.672 | 5.074 | 4.887 |
| Ziemniaki | 6.238 | 8.941 | 473 | 444 |
| Chmiel | 1.305 | 941 | 5.161 | 5.360 |
| Len i konopie | 7.723 | 2.561 | 6.754 | 985 |
| Konie sztuk | 4.745 | 6.980 | 1.058 | 5.059 |
| Bydło rogate „ | 4.232 | 1.724 | 1.103 | 839 |
| Trzoda chlewna „ | 98.718 | 84.979 | 11.403 | 10.043 |
| Drób żywy „ | 193.646 | 1.291.066 | 4.404 | 5.301 |
| Mięso cielęce tonny | 335 | 484 | 286 | 406 |
| „ wieprzowe | 1.330 | 954 | 1.434 | 1.163 |
| „ baranie | 416 | 270 | 925 | 413 |
| Bekony | 10.187 | 18.473 | 23.068 | 35.132 |
| Wędliny i szynki | 1.106 | 1.610 | 2.221 | 3.116 |
| Masło | 1.867 | 1.142 | 3.859 | 3.370 |
| Jaja | 8.428 | 14.009 | 10.550 | 16.071 |
| Skóry surowe | 822 | 3.393 | 3.703 | 4.704 |
| Włosie, szczecina i sierść | 3.312 | 795 | 1.115 | 2.882 |
| Pierze i puch | 3.111 | 989 | 1.334 | 4.479 |
| Mąka pszenna | 12.192 | 5.833 | 1.427 | 854 |
| „ żytnia | 36.159 | 29.590 | 4.042 | 2.621 |
| Spirytus | . | . | 4.750 | 3.224 |
| Cukier | 55.862 | 48.038 | 6.372 | 7.796 |
| Ziemniaki suszone i płatki | 961 | 324 | 134 | 42 |
| Mąka i krochmal ziemniaczany | 2.841 | 4.955 | 699 | 1.298 |
| Otręby wszelkie | 5.355 | 3.168 | 553 | 298 |
| Makuchy lniane | 2.432 | 3.941 | 437 | 515 |
| Wysłodziny susz. i melasa | 12.276 | 26.561 | 785 | 1.592 |
| Drzewo: | | | | |
| Papierówka | 154.580 | 219.311 | 4.728 | 7.076 |
| Kopalniaki i słupy telegraficzne | 49.796 | 34.823 | 1.977 | 1.504 |
| Kłody, kloce i dłużyce | 86.711 | 157.856 | 4.009 | 8.530 |
| Bale, deski, łaty i podkłady kolejowe | 473.531 | 547.752 | 41.234 | 55.799 |

# Porównawcze zestawienie przewozów kolejowych ważniejszych artykułów rolniczych za lata 1931, 1932, 1933 i 1934 roku według danych Centralnego Biura Statystycznego Ministerstwa Komunikacji.

| ROK | NADANIE | | | | PRZYJĘCIE | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | w komunikacji wewnętrznej | do portów | | zagranicę | z portów | | z zagranicy | Tranzyt |
| | | Gdyni | Gdańska | | Gdyni | Gdańska | | |
| | tonny | | | | tonny | | | |
| **Pszenica.** | | | | | | | | |
| 1931 | 356.965 | 45 | 30.793 | 12.184 | — | 1.401 | 12.772 | 670 |
| 1932 | 284.386 | — | 12.640 | 9.990 | — | 1.471 | 13.458 | 145 |
| 1933 | 258.539 | 1 | 14.842 | 7.085 | — | 234 | 31.526 | 3.815 |
| 1934 | 256.935 | — | 17.426 | 11.127 | — | 178 | 474 | 441 |
| **Żyto.** | | | | | | | | |
| 1931 | 395.033 | 17.388 | 43.554 | 58.918 | 275 | 3.741 | 4.691 | 2.936 |
| 1932 | 322.088 | 90 | 104.235 | 34.856 | 11 | 363 | 7.273 | 1.552 |
| 1933 | 414.937 | 9 | 212.839 | 79.332 | — | 1.154 | 13.311 | 662 |
| 1934 | 476.104 | 6.076 | 314.819 | 36.607 | — | 302 | 246 | 548 |
| **Owies.** | | | | | | | | |
| 1931 | 88.407 | — | 1.949 | 2.866 | — | 201 | 1 | 92 |
| 1932 | 57.232 | — | 2.857 | 3.003 | 17 | 81 | 16 | 88 |
| 1933 | 61.370 | — | 8.851 | 3.981 | — | 326 | 5 | 5.203 |
| 1934 | 67.843 | — | 34.087 | 1.157 | — | 65 | 1 | 1.459 |
| **Jęczmień.** | | | | | | | | |
| 1931 | 101.555 | 60 | 80.285 | 10.176 | — | 2.470 | 31 | 1.400 |
| 1932 | 89.041 | 31 | 78.328 | 6.983 | — | 517 | 66 | 930 |
| 1933 | 74.907 | — | 75.877 | 5.615 | — | 460 | 622 | 1.831 |
| 1934 | 88.931 | — | 233.175 | 1.889 | — | 1.200 | 4 | 1.178 |
| **Mąka zbożowa.** | | | | | | | | |
| 1931 | 547.806 | 181 | 24.991 | 30.307 | 15 | 736 | 143 | 3.546 |
| 1932 | 524.206 | 572 | 17.899 | 1.675 | 40 | 180 | 51 | 4.202 |
| 1933 | 542.625 | 133 | 18.600 | 804 | — | 390 | 18 | 2.474 |
| 1934 | 556.337 | 845 | 48.427 | 3.258 | 60 | 99 | — | 3.319 |
| **Otręby.** | | | | | | | | |
| 1931 | 176.271 | 72 | 7.618 | 27.484 | 30 | 1.624 | 2.126 | 36.409 |
| 1932 | 140.936 | 532 | 15.107 | 7.925 | 26 | 128 | 3.470 | 29.738 |
| 1933 | 174.665 | 553 | 7.852 | 588 | — | 276 | 1.250 | 33.480 |
| 1934 | 200.320 | 395 | 8.833 | 2.029 | — | 403 | — | 16.077 |
| **Ziemniaki świeże.** | | | | | | | | |
| 1931 | 357.866 | 15.371 | 15.188 | 94.330 | 148 | 554 | 272 | 24.085 |
| 1932 | 350.555 | 7.989 | 18.101 | 46.114 | 421 | 453 | 25 | 19.278 |
| 1933 | 310.915 | 1.326 | 24.204 | 17.482 | — | 944 | 552 | 45.156 |
| 1934 | 447.746 | 2.808 | 15.093 | 18.004 | 13 | 345 | 210 | 68.277 |
| **Bydło rosłe.** | | | | | | | | |
| 1931 | 113.915 | — | 2.769 | 2.798 | — | — | 66 | 13.627 |
| 1932 | 95.438 | 81 | 1.920 | 1.979 | — | 50 | 2 | 1.823 |
| 1933 | 95.887 | — | 913 | 390 | 11 | — | 12 | 829 |
| 1934 | 80.029 | — | 347 | 2.424 | — | — | 3 | 518 |
| **Trzoda chlewna.** | | | | | | | | |
| 1931 | 115.471 | — | 6.722 | 6.726 | — | 1 | 492 | 7.883 |
| 1932 | 93.882 | 10 | 5.664 | 5.674 | — | 12 | 59 | 4.923 |
| 1933 | 73.350 | — | 2.734 | 9.166 | 1 | — | 256 | 4.187 |
| 1934 | 59.574 | — | 2.167 | 12.833 | — | 6 | 32 | 1.473 |
| **Drzewo nieobrobione.** | | | | | | | | |
| 1931 | 689.251 | 754 | 53.624 | 101.031 | — | 3.161 | 2.802 | 76.967 |
| 1932 | 540.921 | 2.169 | 44.639 | 65.814 | 123 | 794 | 560 | 21.076 |
| 1933 | 616.475 | 1.122 | 67.237 | 133.512 | 43 | 228 | 181 | 23.061 |
| 1934 | 777.870 | 1.514 | 60.024 | 197.331 | — | 655 | 144 | 15.434 |
| **Drzewo obrobione.** | | | | | | | | |
| 1931 | 761.811 | 11.006 | 457.659 | 215.975 | 55 | 5.807 | 11.966 | 232.796 |
| 1932 | 665.400 | 61.432 | 382.389 | 96.441 | 30 | 625 | 3.120 | 209.282 |
| 1933 | 713.410 | 188.463 | 631.137 | 75.898 | 31 | 791 | 4.316 | 258.958 |
| 1934 | 781.191 | 155.023 | 709.493 | 79.610 | 180 | 1.738 | 4 347 | 347.991 |